

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

PERIÒDICH QUINZENAL, ARTISTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any IV

Barcelona 31 de Decembre de 1883

Núm. 101

Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes					Fundador: Carlos Sanpons y Carbó	Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes		
PREUS DE SUSCRIPCIÓ	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES		DIRECTOR	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	ANY
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	FRANCESCH MATHEU	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Païssos de l' Unió Postal	80 "	44 "	24 "	"	Redacció-Administració: Jovellanos, 2, pral.	Filipinas, Méjich y Rin de la Plata	6 "	3 50 "
Se paga per endavant. — Números solts 4 rals						Y en los altres païssos, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

SUMARI

TEXT. — Crònica general, per Jascinto Laporta. = Nostres grabats, per Eduart Tamaro. = A propòsit de la anada dels catalanistas ibèrics al Rosselló (continuació), per Lluís Cutchet. = A nos mestres, amichs y companys donantlos lo bon comens y fi d' any (poesia), per F. P. Briz. = El beso, noveleta de Albert Savine (acabament), traducció de Narcís Oller. = Als vint anys, per Narcís Verdaguer Callis. = Los Nibelungs (continuació), traduït per Albert Puigdollers. = Recort de la infantesa, per Jascinto Laporta. = Una broma (continuació), per Francesch de Boter.

GRABATS. — L' adoració. = Paisatge d' hivern, per Balaca. = Voltants d' Avila, per Muriel. = L' hivern, per J. Llovera. = Recort de l' infantesa, per J. Pahissa.

alguns coneguts professors d' aquesta ciutat y un numerós coro de noyes albergades en lo mateix establiment benèfich. Ab l' expressada missa han fet lo seu debut les alumnes de la classe de música establerta en l' Hospici y confiada ara de poch a l' acertada direcció del mestre Rodoreda. Per lo bon zel de que dona mostra l' nou professor y per les qualitats que avaloran sa darrera obra lo crech mereixedor d' aplauso.

Lo dia de Sant Esteve celebrá la *missa de plata* en sa vila natal, Arenys de Mar, l' Excelentíssim é Ilm. Sr. D. Jaume Catalá, Bisbe de aquesta diócesis, qui feya 25 anys havia celebrat sa primera missa en igual diada y en la mateixa parroquia. L' acte revestí tota la solemnitat qu' es de suposar, estant lo sermó á càrrech del P. Fidel Fira. Després se reuniren los assistents en casa d' un nebot del Sr. Bisbe, ahont fou servit un esplèndid dinar, al terminarse l' qual van fer us de la paraula varies distingides persones felicitant á la vila d' Arenys per haver donat tanta gloria al país ab sos illustres fills. La comitiva visitá la presó y l' hospital deixant per tot arreu recorts que no s' esborraran fàcilment; la població per sa part obsequiá als dignes hostes com se mereixian.

CRÓNICA GENERAL

Les fires de Sant Tomás se van celebrar ab l' animació de costum; la venda de viram ha estat considerable; les botigues d' argenter y les de joguines han presentat los seus aparadors guarnits de bo y mellor; los passeigs han estat concorreguts; en fi: bastaria reproduhir lo que s' ha dit altres anys en aquest temps pera fer l' historia de les passades fires.

En les diades de Nadal y Sant Esteve 'ls teatres han comprat les funcions per plens complerts. S' han passat bé les festes, y, com diuhen los diaris, no ha succehit res que desdiga de la proverbial cultura dels barcelonins, etc.; no 's pot dir igualment al parlar de Madrid, segons tinch entés.

Una cosa que mereix especial menció es l' haverse celebrat solemnement en la Casa de Caritat la tradicional *missa del gall* al punt de la mitja nit; se va estrenar una missa pastoral del mestre Rodoreda, escrita expressament pera aquella festa, prenent part en l' execució dues distingides senyoretas,

L' ADORACIÓ

Per les notícies que l' diari catalá *La Renaixensa* ha rebut de son corresponsal en l' Habana 's veu que ha estat verament notable la romeria de Sant Cristófol celebrada en dita ciutat en los darrers dies del passat Novembre. Totes les provincies espanyoles han estat representades en aquèlla festa popular que tenia l' doble objecte de celebrar la diada del Sant patró de l' Habana y de recollir fondos pera la Casa de Beneficencia y Maternitat.

Los catalans, que se 'n van dur la palma en aquèlla festa, alsaren en lo lloch de la romeria un gran envelat, ab llum eléctrica que disposá l' senyor Dalmau, representant de la Societat espanyola d' electricitat, y adornat ab gerros de flors y escultures de terra cuyta, tot de procedencia catalana; al demunt del portal hi havia 'ls escuts de Catalunya y de Cuba y tot al voltant del pabelló altres escuts, sota dels quals

estaven agermanats los noms de'n Prim, Fivaller, Capmany, Balmes, Aribau, Verdaguer, Ibañez y alguns altres ab los noms gloriosos d' il·lustres fills de Cuba. L' envelat se vejé conregut per la més distingida societat de l' Habana y á pesar de la gran capacitat del saló no hi havia lloch pera tanta gent com hi acudia. A la tarde del dia 25 arribavan allí 'ls *noys de casa*, que havian organísat una comitiva á imitació de la colla de Sant Mus; eran més de dos cents, uniformats, ab barretina vermella, faixa del mateix color, calsons y espartenyas, y marxavan al compás de la música que tocava un ayre popular de nostra terra; al devant hi anavan tres heralts á cavall, ab barretina com los demés, portant una rica bandera de seda groga ab quatre franjes vermelles representant les barres de Catalunya; seguían alguns ab varies eynes de cuynar, altres duyan les viandes y venia á continuació un porró monumental, un ramellet representant la cascata del Park de nostra ciutat y un carro guarnit ab butifarres y altres *materials* que foren un xich atropellats per la quitxalla. Després seguía la comissió de la Beneficencia catalana, organísadora de la festa, les societats corals catalanes y una colla d' entusiastes. La comitiva visitá tots los pabellons de les demés provincies, mereixent arreu una rebuda fraternal, y entrá finalment en l' envelat de Catalunya, ahont després de molts treballs pera fer retirar als curiosos se van estendre á terra les estoballes y fou servit lo dinar, no sens que vingués alguna invasió dels de fóra á destorbar als comensals, que van repartir pa y talls á tothom y van fer passar uns quants porrons pera que ningú 's quedés sens participar d' aquella festa.

Hi va haver dos dies de ballades y gatzara; la comissió tenia contractada una banda militar pera 'ls balls y la orquesta del teatre Tacon pera acompanyar als coros en l' execució de *La Gratitud*, *Los nets dels almogàvers* y algunes altres pessés de'n Clavé que 's van cantar en aquella festa; la quitxalla ballava sardanes y tothom feya la seva brometa, y per tots cantons se sentían crits de «visca Catalunya.»

Lo dia 26 al vespre se reuniren los catalans en l' envelat y tornaren á l' Habana passant á saludar á l' autoritat militar, acabantse la festa ab un entusiasta discurs del regidor Sr. Bartomeu. Los cubans acompanyaren als de la colla ab palmes y cambiaren sos barrets ab les barretines.

Apart de tot lo demés, la festa produhí un ingrés de 250,000 pessetas en les caixes de la Beneficencia.

*
**

Acaba de morir en París á l' edat de 73 anys l' eminent historiador Henri Martin, membre de la Academia francesa. Dedicat una bona part de sa vida al estudi de l' historia de son país, va guanyarse un lloch entre 'ls més distingits escriptors ab sa admirable historia de les Galies, que completá y modificá després mereixent qu' en l' any 1869 l' Institut recompensés sos mérits concedintli 'l premi bienal de 20,000 franchs. En 1833, publicada ab lo títol de la *Antiga Fronda* una serie d' estudis baix la forma de novela histórica, emprengué la redacció d' altres treballs importants, escrivint ab la col·laboració de Paul Lacroix la *Historia de Fransa segons los principals historiadors*, de la qual ne va venir sa gran *Historia de Fransa*.

Havia inaugurat sa carrera política en l' any 1870, representant al departament del Sena y Aisne en l' Assamblea nacional; durant lo siti de París fou alcalde del setzé districte. Per molt temps se dedicá assiduament al periodisme.

En 1871 fou elegit membre de la Academia de ciencias morals y polítiques y en 1878 va reemplassar á Thiers en la Academia francesa.

*
**

Lo célebre Thomas Holloway, conegut universalment per les píldores que portan lo seu nom, ha mort en Londres á l' edat de 84 anys. Se calcula que arriba á cinch milions de lliures esterlines la fortuna que havia fet ab la venda de sos específichs. A Mr. Holloway se deuen algunes importants obres benéfiques, entre elles un hospital d' incurables y un col·legi pera la educació de noyes; aquests dos edificis, construïts exclusivament á ses expenses, han costat més de mitx milió de lliures.

*
**

Quan ja havia donat á l' imprenta aquesta crónica s' ha rebut aquí la noticia d' haver mort en Palma de Mallorca 'l M. I. Sr. D. Joaquim Desvalls y de Sarriera, marqués d' Alfarás y de Llupiá, á l' edat de 80 anys. Havia pres part activa en la fundació del Institut Catalá de Sant Isidro d' aquesta ciutat, del qual fou lo primer president, contribuint á la publicació y redacció del *Calendari del Pagés*, qu' es la més antiga de les publicacions catalanes que viuen actualment. Fou president de la Academia de Belles Arts desde sa creació hasta 1873, en que 's retirá á Mallorca, havent desempenyat entre altres càrrechs lo de tinent d' alcalde de Barcelona. Lo marqués d' Alfarás era de carácter franch y bondados y tenia aquí com á tot arreu moltes simpaties. Havia tingut alguna celebritat sa magnífica finca coneguda per *Laberinto*, en lo terme d' Horta.

*
**

Ja que escrich en dia d' Ignocents, vull explicar un costum que 's conservava encara fa una cinquantena d' anys en una població á mitja hora escassa de Barcelona. Si 'm posés á contar extranyeses d' aquella terra, ningú 's creuria que parlés d' un poble tan vehí de la segona capital d' Espanya; lo que vaig á dir no es més que una petita mostra.

La festa dels Ignocents se comensava á la vigília, com totes les grans festes; les campanes de la parroquia ho anunciavan ab un escándol de repicar y tocar á bateig y á morts y á tot lo que se li acudia al campaner. Venia la diada, y uns quants minyons elegits entre 'l jovent aficionat á la brometa anavan á veure al batlle y als regidors pera ferse càrrech de la vara y les bandes, y ja estava fet l' ajuntament que havia de governar la vila tot aquell sant dia. Les improvisades autoritats anavan al ofici, ocupant lo banch destinat á la corporació municipal en un costat del presbiteri; durant la missa 's feya brometa com en los días de Nadal y ademés los membres del ajuntament se feyan passar de má en má 'l porró que servia de canadella pera 'ls divins oficis y traguejavan mentres durava 'l vi.

Acabada la missa sortían los *concellers* primer que tothom y guardavan la porta de l' esglesia, no deixant passar á ningú que no tirés algun quarto á la vassina posada allí pera aquest objecte; lo qui volgués fer la raresa de no pagar aquella petita contribució ja podia estar cert de no eixir del temple fins á l' hora justa d' anárense á dinar los felissos representants de l' autoritat popular. Fóra d' aixó aquests senyors anavan á córrer la vila, imposant multes á tort y á dret ab qualsevol pretext ridícol, especialment als carreters, que renegavan com uns condemnats y havian de pagar, los uns perque anavan á peu y 'ls altres perque

anavan á cavall. Cap al tart ja s' havia arreplegat prou pera fer un bon ápat, tornavan les insignies de l' autoritat als llegítims representants de la meteixa y la festa era acabada.

Fa uns trenta anys que 's tractá de ressucitar aqueixa vella usansa; quatre brétols que feyan anar al poble en renóu van constituirse en ajuntament del dia d' Ignocents y van fer la seva á disgust de tothom, però la cosa no 's va arreglar y ara ja no 'n queda més que 'l recort, que també 's va esborrant.

*
**

Los teatres de Barcelona aquest any, com los passats, han volgut fer *ignocentada*; es una tonteria que s' ha de perdre perque poques vegades arriba á fer gracia.

En un café-cantant diu que 's va fer una ignocentada que ja passa de mida.

Estavan representant una comedia y 'ls actors tot recitant los seus papers anavan renyant á uns que disputavan entre bastidors de manera que 'l públich n' havia esment; com més anava més aparentavan los artistes cert esparverament y més s' exaltavan les rahons que 's tenian los de fóra de l' escena y, naturalment, lo públich no les tenia totes; á lo mellor s' aumenta la criadoria, se sent disparar un revólver, surt á les taules un home ab la cara plena de sang y cau arribant al prosceni. Dos agents de policia qu' estavan en un recó del café pujan depressa al escenari, y á tot aixó 'ls espectadors fugen cap al carrer atropellantse de mala manera y tombant cadires y taules, augmentantse la confusió ab la trencadissa de gots y ampolles y ab los crits d' esglay de tota la concurrència. Un cop deserta la sala 's va saber que tot havia esta una brometa.

Aixó ho contavan en una reunió com á succehit; però com que 's contava al vespre del dia d' Ignocents, no responch de la veritat del cas, y cada hu que se 'n prenga lo que vulga. De totes maneres la relació 'm va semblar enginyosa, y senzillament la trasiado als lectors.

*
**

A l' hora de repartirse 'l present número ja haurá passat á l' historia l' any 1883, y tothom haurá dit ó sentit dir alló de «any nou vida nova», que ve á ser un precepte que tothom recomana y ningú espera cumplir. Lo més probable es que cada hu fassa durant l' any 1884 lo mateix que ha anat fent tot l' any passat; si algú s' escau ara á mudar de vida, no será segurament perque cumplesca 'l propósit de reformar sa conducta desde cap-d' any, sinó que ho deurá més aviat á circumstancies independents de la seva voluntat.

Desitjo als lectors que comensen y acaben felisment l' any que ara entra y tots los demés que vindrán al darrera.

JASCINTO LAPORTA.

NOSTRES GRABATS

La Adoració

D' igual procedencia que 'l Naixement publicat en l' últim número es lo grabat que donem avuy en la primera plana. Las mateixas qualitats de correcció y senzillesa l' avaloran, y la mateixa má ha trassat las pulcras líneas de son dibuix.

Paisatge d' hivern — Composició de Balaca

Lo nom que 's conquistá aquest malaguanyat artista 'ns esta'via de ponderar lo mérit del

grabat que publiquem; forma part d'aquella sèrie de dibuixos qu' executà en l' últim període de sa vida y que tan sollicitats eran per las empreses de publicacions ilustradas. Ni es lo primer qu' hem publicat, ni será tampoch l' últim.

Voltants d' Avila

Un altre artista que desaparegué abans de hora, era Muriel, d' un talent poch comú. Al donar en una de nostras planas lo grabat d' un dels seus dibuixos, ho fem purament per dedicar un recort al que tant tenia encara per fer a més de lo molt que treballà.

L' Hivern—Composició de Llovera

Si autor hi há que no puga amagar la firma, es lo Sr. Llovera. Se 'l coneix entre mil, y se 'l troba sempre elegant, atrayant las miradas del espectador per la simpatía de sos asuntos; pera fer la crítica ó l' elogi d' aquest dibuixant, hauriam de repetir lo que 'n tenim dit al explicar los grabats de las tres estacions precedents en aquest mateix any de publicació.

Recort de l' infantesa—Il·lustracions per Pahissa

Es en vá que parlem dels dibuixos d' aquest artista, quan la millor explicació está en lo mateix text que il·lustran.

EDUART TÁMARO.

Á PROPÓSIT DE LA ANADA

DELS

CATALANISTAS IBÉRICHS

AL ROSSELLÓ

Continuació

DOCHS ignoran la misteriosa influencia de las montanyas en la vida moral de aquells que en la infancia han respirat llurs ayres; y eixa influencia ha d' esser naturalment molt poderosa, tractantse de montanyas tan plenas de tradicions, com las del Canigó, quals habitants ó vehins experimentan de una manera vivíssima, no vehentlas, aquella singular melancolía qu' en diuhen anyorament; mal tan intens per' tots quants, habent nascut en ellas ó prop d' ellas, se troban forçats á abandonarlas massa temps. Eixos cims son com imans colossals, atrahent irresistiblement los cors; en los quals fan apareixer de sopte; aixís que s' tornan á véurer, las més tendres imatges; reproduhintse fielment, com en màgichs spills y per lleys de una física especial, las més dolças escenas de la edat primera, los quadros més íntims de eixa inefable vida de familia, ahont naturalment la mare ressalta sempre en primer terme.

Quand la autoritat superior de Palma, veigé que corría perill la vida de Aragó, prengué la honrosa determinació de donarli com á lloch de refugi, ab apariencia de presó, lo famós castell de Bellver, d' ahont precisament á las horas acababa de eixir l' illustre Jovellanos, tan cat allí tant temps per un miserable govern, deshonorador de la majestat monárquica; semblantse Jovellanos y Aragó en que de alta inteligencia, de nobilíssims sentiments un y altre; verdaders amichs de la justicia, del poble, de las llibertats públicas, y tenint prestats grans serveys á la pátria, tots dos vegeren cruelment ennegrits y escursats los últims dias de la vida per turbas deshonoradoras de la majestat nacional. Li fou facilitada de nit al astrónomo l' eixida del castell, embarcantse per' Alger ab l' idea de retornar á França, ab nau de aquell país. De allí tornaba en efecte, segons ja tenim dit; y á

la vista de la costa francesa, la embarcació mora caygué en poder de altra espanyola, essent conduhits barco, tripulants y 'ls pochos passatjers, al port de Rosas, més tard de allí á Palamós, ahont habem ja trobat al nostre sabi, á qui per reclamacions del Dey fou permés tornar á Alger ab lo mateix navili deixat libre; y podent, no sensa nous treballs, tocar á la fi la terra ahont tenia sa familia lo futur llibertador de tots los esclaus de las colonias francesas.

Donchs bé, durant los preparatius que 's feren per la traslació de Rosas á Palamós ab los seus demés companys d' infortuni, hi hagué un moment en que, per indicis realment alarmants, tots arribaren á créurer que se anaba á fusellarlos. La situació era de proba, y Francesch Aragó la sostingué al principi ab bastant filosofia. Pero, desde l' punt ahont llavors se trobaba pogué véurer los pichs del Pirineu, als que féhiam hi ha poch referencia; li vingué al pensament que á l' altra banda, y á ben poca distancia, estaban los seus; se li representá principalment la figura de la mare, imaginant que tal volta en aquells solemnes instants podria estar també ella mirant los mateixos cims; y aquell jove del cor fort que coneixem, á propósit de la sua mare y á propósit també sens dubte de la pena que tindria, junt ab los demés de la familia al saber la desgracia, nos confessa, ab tota senzillesa, que s' sentí comogut profundament. Díuhen sábis filólechs, que Aragó significa etimològicament *bona àliga*: ell es un fet que desde aquell primer Jaume d' Aragó, terror dels moros, ningú que hage portat aquest nom de gloria; príncep ó ciudadá, ha tingut may cor més bondados ni esperit de vol més potent per pujar á totes las alturas, que l' àliga d' Estagell.

Francesch Aragó, en la auto-biografía de que habem parlat, deixa ben enténdrer l' amor que li tenia son pare, recordant una ocasió en que aquest pogué figurarse, no sens motiu, que l' seu fill era mort; y en quant á sa mare, diu carinyosament d' ella, qu' era molt respectabile y en alt grau religiosa; es dir, qu' era una de aqueixas catalanas típicas, modelo de mares com encara afortunadament n' hi ha moltes en las nostras terras. Si arriba un dia en que en aquest punt essencialíssim puga notarse massa diferencia entre las antiguas y las novas mares, los catalans vells continuarán mereixent sempre dels escriptors imparcials justíssims elogis, pero serán acabats per llurs descendents los alts capítols de la vida històrica. La experiencia de totes las nacions y de tots los temps ensenya, que no naixen gran fills sensa grans mares; lley que pot dirse general, y que deixa entrevéurer la profundíssima sabiduría del Etern Pare.

Y en quant á la sang que la bona mare del astrónomo tenia en las venas, ja ho demostra lo nom de casa patern, se dehia Maria Roig (r).

(r) En Francesch Aragó y Roig, nom lo segon difícilment pronunciable per' qui no sia catalá de naixensa, á més de una germana singularment estimada, tingué tres altres germans, dels quals ell lo major. Seguien després Joan, que fou militar y s' en aná á fer la guerra á América, arribant á general; Jaume, molt conegut per sas notables produccions literarias; y Esteve, també distingit novelista, y celebrat per lo seu fecundo ingeni dramátich; l' únich de 'ls germans que encara viu, resident habitualment en Paris, ahont es avuy Conservador del Museu del Luxemburg, empleo no poch honorífich, pero sens olvidar may la terra, ni la llengua, ni l' s amichs del Rosselló. La familia Aragó, de un patrimoni regular en Estagell, sembla que ans visqué en Taltavell ó Taltavull, á poca distancia d' Estagell. En lo sigle XVII se troba en Taltavull un Aragó que era batlle, segons ha tingut la amabilitat de participarnos lo nostre amich comú y distingit escriptor anteriorment citat, á qui ja debem altres datos interessants. En Père Vidal, diligent y erudit cronista del Departament dels Pirineus Orientals, lo deixeble mes benivolgut de Alart, qual memoria altament venera, y ab just motiu per cert; car lo illustre arxiver, lo laboriosíssim investigador y popularisador del passat de Catalunya, sobre tot de la ultra-pyrenaica, ha sigut un dels més gloriosos fills de aquell noble país, en la present centuria. Mr. Barral, illustre amich y deixeble de Francesch Aragó, rebé d' ell, poch ans de morir, l' encàrrech especial de colleccionar y editar las suas obras; habentse mostrat Mr. Barral, en aquesta missió delicada, perfectament digne de la confiança del gran mestre.

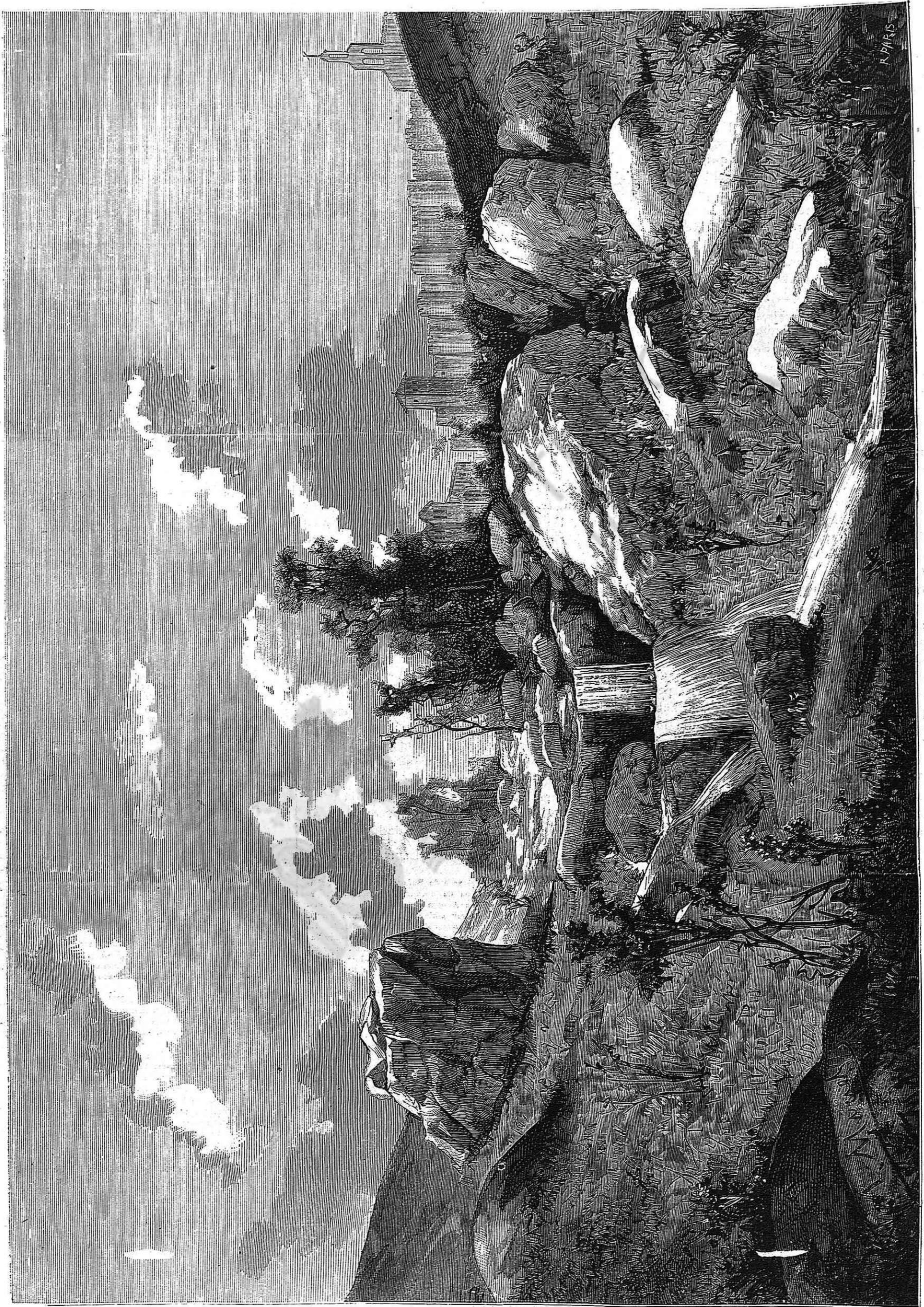
L' illustre geógrafo Mr. E. Reclus, diu, parlant dels rossellonesos, que son los qui més se semblan als catalans; la semblansa no es pas en realitat gayre estranya, essent innegable de tot punt l' identitat de naturalesa, de llengua y de apellidos entre l' s catalans de las dos parts del Pirineu, segons superabundantment ho demostra lo bon Sr. Courtais ó Courtès en una ingeniosa poesia, llegida ab general aplauso en la memorable festa de Banyuls; ahont los habitants, y al devant las autoritats civil y eclesiástica, lo rector senyor Roux, distingit catalanista, y l' batlle senyor Pasqual, acreditat farmacéutich, universalment estimats un y altre en tota la vila, nos reberen, com ja se ha vist, ab una benevolencia, ab una cordialitat, que no podrem oblidar may; com tampoch oblidarem las deferencias del senyor Pepratx, digne president dels catalanistas de tota la comarca.

Ben prop del mateix Banyuls de Mar, segons nos diuhen los cronistas del país, se conserva encara la casa de ahont eixí, sigles enderera, un Orfila, que aná á establirse en las Balears; venint de aquell rossellonés l' Orfila de Menorca, qui en la capital de França tant ha honrat també la raça catalana, en los anys mateixos de Aragó; essent tots dos d' una edat, ab ben poca diferencia. En Mathéu Orfila era per sa part un professor de fama europea, primerament de Medicina legal, y després de Química; entrant igualment molt jove, á pesar del seu origen, en la Academia de Cièncias, en la qual era un dels membres més insignes; y morint degá de la Academia de Medicina en lo mateix any, lo 53, en que finá Aragó, director del Observatori. També al illustre mahonés li era aplicable l' lema: *Invenit et perficit*, debentli realment no poch las ciencias físicas y químicas, en particular la Química orgánica. Així es, que en son temps causaren gran sensació, entre altrás, las suas investigacions sobre la composició de la sang, celebrantse molt especialment un anàlisis de la sua sang propia, extreta durant una malaltía, y de la qual pogué després recullir suficient quantitat de ferro per fer un anellet, y regalarlo á la sua esposa. Se assegura en algunas biografías de Orfila, que de Mahó aná á estudiar á Valencia, y de allí directament á Paris; sens consignarse los seus estudis en Barcelona, ahont fou deixeble del illustre químich Carbonell, mort aquí l' any 38, y quals obras han sigut traduhidas en varias llenguas, entre las quals la francesa. La nostra Junta de Comers, sempre protectora dels talents que realment oferian bona esperança, fou la que precisament pensioná á Orfila per' que pogués anar á perfeccionarse en las escolas de Paris; bé que aixó generalment ja s' regoneix. Orfila necessitá l' permís de la nostra Junta per quedarse definitivament en Paris, teatro més vast que Barcelona per' un esperit de tan alta vocació, permís que li fou donat; considerantse sens dubte que, al cap y á la fi, un home de la talla de Orfila, ahont se vulla que estigués, no podia sinó honrar la gent á que perteneixia. En la titánica guerra nort-americana l' almirant Farragut, qual pare era de la terra d' Orfila, immortalisá son nom, forçant, entre altrás proesas, la entrada del's ports de Nova-Orleans y de Mobila terriblement fortificats; y demostrant allí, com sempre, espléndida bravura, acompañada de pericia verdaderament superior. Las publicacions més competents, las professionals, no solament de la América del Nort, sinó á més de la mateixa Inglaterra, declararen á las horas á Farragut lo primer home de mar de tots los del seu temps. Y aquí advertirem, que quand los actes del brau almirant tan universals y tan merescuts aplausos arran-

PAISATJE D' HIVERN, PER BALACA

Balaca

VOLTANTS D' AVILA, PER MURIEL

EL BESO

NOVELETA D' ALBERT SAVINE

Acabament

ENTRESTANT, D. Joseph dormia ab un son pesat, mes á son costat se veyá destapat de fresch, un petit pot que deixava caure una á una las restants píndolas d' opi sobre sa taula de nit.

*
**

Desde llur unió, marit y muller esmorzavan sols: en havent parat la taula, lo mulato 's retirava á fora y no tornava sinó quan lo cridava son amo ab un cop de xiulet qu' atravessava las antesalas silenciosas.

Ella, tota groga de las angunias de la nit, anava á dar fí al esmorzar bevent una goteta opalina de rasoli fet á Andalusia en las propietats del marqués, quan aquest, que no havia parlat sinó á rauixadas, després d' alguns segons de silenci, encarantse ab ella feu, de sobte y ab un gesto agradós:

—Potser haureu trobat, senyora, un poch impolítich qu' haja estat somniant al costat vostre. L' aventura ab que somniava me pot, no obstant, disculpar de la meua falta de galanteria. Es l' historia de lo que passá á un meu amich, gayre bé no fa un més y per lo meteix m' atreueixo á creure que tindrà per vos algun interés.

Lo tal amich havent estimat llarch temps á una dona que conegué ja enmaridada y de la que rebé especials favors, se casá un xich tart. L' honor de sa casa jamay entelat per una falta, ni la més secreta—y coneixent tothom, méns lo cego del marit, la que cometia aquella dama,—no li permetia ni somniar tan sols en donar son nom á qui per endavant ho havia entregat tot á n' ell. Més tart, morta la viuda de dolor y remordiment, ell no hi pensá més y ha sigut crudelment castigat per son oblit.

Féume 'l favor, senyora, d' escoltar sense tornavos roja. Los vostres criats saben que teniu dret de portar lo cap ben alt.—Y sa veu irónica feya per moments esglayar á la dama.—

«Una tarde, lo meu amich se 'n aná fins á una població vehina, y á mitja nit sa casa era devorada pe 'l foch. La Lluisseta y l' amant, ben tancats á pany y clau, gemegaren algunas horas al mitj de las brasas, á deu passas del lilit ahont havian deshonrat al caballer. Y quan se trobaren los calcinats cadavres, l' endemá, endeviná tothom, malgrat lo desespero aparent del marit, tots los misteris que l' incendi amagava en sos núvols de fum, y la justicia fou discreta.

Perdoneu, senyora, no vos alseu sense escoltar la fí d' aquest cuento; permeteu que vos molesti encara uns moments.—

La marquesa s' havia, en efecte, aixecat, fixa la vista com una morta, deslligada la cabellera ab la brusca sacudida, li queya demunt las espatllas, enquadrant en un march d' or sa esblaymada testa.

—A Cannes, l' altre dia, alabavan aquella conducta: alguns, no obstant, se burlavan del marit. Jo 'm recordo que mitj rient vaig respondre—y aixó devant de l' Andreu, qu' us pot corroborar la fidelitat de la meua memoria:—«Lo nostre amich potser vá fer be, però podia ferho mellor; una Pimentel, per exemple, no pot morir com una Santa-Cruz. Si jo tingúes, lo que Deu no vulga! la desgracia d' esser algun dia un Otelo, jo diria á la traydora: La vostra terrassa cau á plom sobre las rocas, senyora, y aquellas rocas tenen dessota la mar:

me 'n vaig per duas horas, y quan tornaré no haurá succehit sinó una desgracia.»—

Fins llavors son esguart, baix y febrosench sobre 'l plat que tenia devant seu, no la veyá: de sobte llensant enrera sos negres bucles, mirant-la fit á fit, saltá:

—¿Qué 'n penseu d' aquesta historieta, senyora?—

Pálida y sempre de peu dret, la marquesa havia suportat l' assalt de sas ironias com l' anyell la coltellada del carnicer. Aquesta pregunta li retorná son geni, son orgull.

—Las vostras historias, per dramáticas que sian, sempre han trobat en mí una orella intelligent y obedient: ja sé lo qu' os dech y ab aquesta última, senyor, no passaré ni més ni méns qu' ab las altrás.—

Llavors fou ell qui 's torná groch y s' aixecá: després s' incliná devant d' ella. En sos ulls brillavan á l' hora la crudeltat de las vestals mirant al gladiador abatut, *pollice verso*, y la compassió del soldat per lo vensut presoner.

—Adeu, senyora,—barbotejá—y 'l justicier eixí tantinejant.

*
**

Ja havia marxat... ¡Duas horas! duas horas pera morir. ¿Y per qué no tot seguit? A la cuyna esmorzavan pausada, tranquilament, com personas que no tenen ocupació més precisa y que prefereixen matar lo temps á taula, á badallar d' enuig en l' antesala ó adobant roba blanca. Lo moment era favorable. Trucá tot depresa pera demanar lo sombrero y la mantelleta: dada l' ordre, 's repensá.

Li semblá que l' esperit del rellotge de paret li estava repetint: vint y sis anys! vint y sis anys! vint y sis anys!

¿Per qué com aniant no va saberla tractar, com quan jutge? ¿No li hauria domat tot son orgull? ¿Sí! qu' ell era ben be l' ideal somniat, l' encarnació viva de sas aspiracions de noya. ¿Per qué ocultarli fins en aquell' hora tota la seva forsa, tot son imperi? ¿Ella, que no demanava més qu' esser vensuda y qu' ell hagués sabut véncerla, ella l' hauria posposat é l' Andreu, trist figurí de boulevard, qu' ahir, matant-la, no va gosar á salvarla dels afronts d' avuy?

Mes, ay, los minuts corrian... No podia perdre temps. Fugir, quan ell no havia pensat qu' ella podia fugir, amagarse, donar un escándol, la marquesa no volia ni somniar cap vilesa d' aquestas.

Morir! morir! era precis morir! Y atravessá la gran sala sense mirar res, pera que res de lo que la rodejava l' encadenés á la vida, y baixá escala avall fins á la terrassa y s' arribá á la miranda; mes allí contra sa voluntat, s' aturá, mirá á baix y reculá... era horrible! Y no obstant necessari! Duas horas, ell havia dit duas horas. No será sinó una desgracia. Però y si no 's matava, si solament se feya mal?... Sobreviure mutilada, esguerrada! Nó, no ho podia pas fer! No podia!

Y rápidamente, tota frissosa, esferehida, devallá á la terrassa, s' entorná al saló.

Devant d' ella, la Magdalena, en ple sol, il·luminada, pe 'l que vessavan portas y finestras, ocupava la paret. Pietat! Si hagués gosat fora ja com aquella dona: cóm aquella dona? Oh, nó, ella era encara una dona que vivia, que sentia, que tenia una forma? Cóm anava á quedar? Una massa diforme, una cosa sense nom! Oh, totas las morts méns aquesta, totas las expiacions, però no 'l suícidí. Si podés reconquistarlo encara! ni qu' hagués d' esser la derrera de las derreras, però viure, ó morir d' altra manera, després d' haverhi pensat.

Y aquella agulla que corria, que corria sens parar sobre l' esfera. Oh! qu' horrorós! qu' hor-

rorós! Haver possehit la ditxa y deixarla escapar: haver conegut tots los desvaris, totas las voluptuositats, tots los plahers per anarse 'n aixís d' aquest món!... Y era precis.

Y torná cap á la terrassa, resseguint tota sa llargada, llensá encara un cop d' ull á las rocas. L' hora tocava, l' hora crudel! un instant més, un instant encara! Nó, prou! Se pensaría qu' havia tingut por. Una Pimentel, una Cheylan pot tenirne? Andreu, Andreu, miserable! Res! res! res!!!

Y á ulls cluchs, s' abocá al abim y 's deixá caure.

Quin horror, aquell crit esgarrafós, lamentable, atrós, inhumá! Quin horror, aquell crach d' ossos que 's trencan, de la carn que 's maca, de la sang que brolla á glops corrent! Quin horror de viure cinch segons, morta, sense més coneixement que 'l de l' insoportable dolor!

Tot estava acabat ja quan lo servey encara no havia arribat á la terrassa... «Semblava un cap nadant en granisat de grosella» deya més tart un dels palafreners.

*
**

Lo fet passá á domini dels metjes: Ha sigut una desgracia, no 's pot dubtar. Per que s' es suicidada?... Lo marit arriba al cap d' un' hora. A las primeras paraulas cau com un plom sobre 'l tapís del vestíbul... S' han pres ja declaracions, han avisat als pares.

Tot lo Golf-Juan arriba, s' informa, vol veure 'l teatre de la desgracia. Ningú pot explicar com ha succehit... Ni una sola pedra s' es depresa, ni trassas hi há d' una relliscada, sens dubte un cubriment de cor, lo sol de mars que n' ha fet alguna de las sevas.

Han recullit piadosament lo que fou lo cos de la marquesa. La pobra ha quedat més horriblement encara de lo qu' ella podia pensarse. La Magdalena es una gloria de bellesa y frescor á son costat... Sota aquest quadro han guarnit lo lilit fúnebre; un capellá prega á l' espona. La familia ocupa las altrás salas: ningú ha tingut cor de quedarshi... Han arrancat d' allí á la mare que cercava en 'va en aquell munt de carn y ossos trencats la má de sa filla. Los trossos d' anells, triats un per un, son demunt de la ximeneya pera esser entregats al marit com trist recort... Lo capellá recitá á mitja veu lo *Dies iræ*.

Fora 'l reixat continua una munió de gent xarrayre, curiosa, però parlant conmoguda.

¿Mes, qué passa?

Un cavaller venia d' Antibes á tota brida, lo cigarro als llabis. Ha preguntat y tot d' un cop se li encabrira 'l cavall, se me l' enporta escapat y al primer revolt me 'l llensa á vint passas sobre un munt de pedras; ni ha pogut fer un crit. Quina diada més fatal!... Una temor supersticiosa s' apodera dels esperits y ja ningú pensa més qu' en arraulirse á casa... No obstant, corre de boca en boca un nom... era un parisien. Andreu de Voulgis, l' estadant de Val de Roses.

Las venjansas del marqués quedan ben satisfetas: l' atzar ha termenat sa obra...

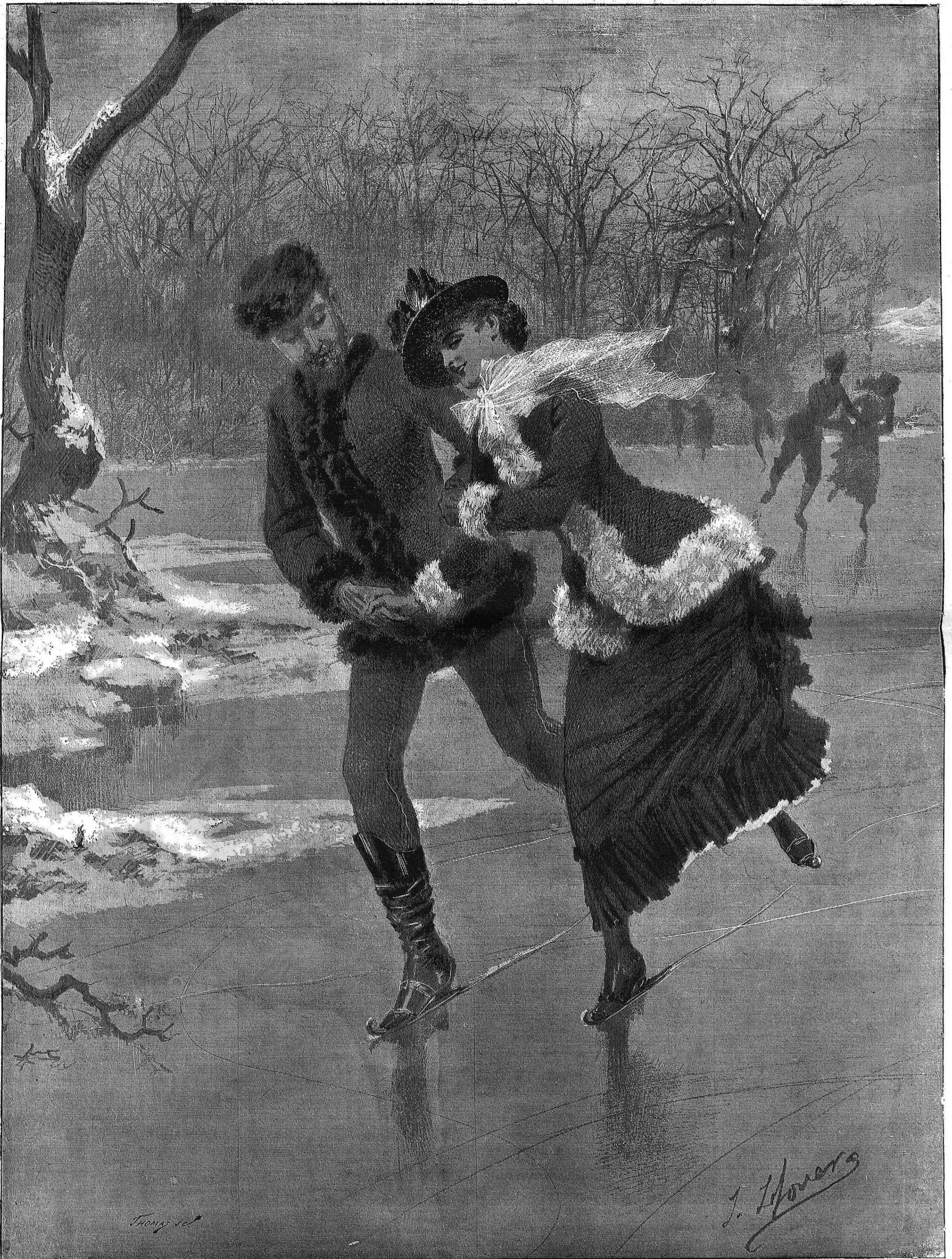
*
**

Prop d' ella no hi ha més qu' ell... La nit, en arribant, ha tret al capellá que 's deu á altres infortunats. Los ciris ab sa claror groga no illuminavan sinó al marqués. Per qué, donchs, está tan postrat, tan dolorit, si ningú 'l veu?

S' es aixecat, camina á grans passos per la sala, s' atansa al cos, agafa ab las duas mans aquell cap descolorit, s' agenolla y tot besantlo murmura:

—Deixa pera mí ton darrer bes, qu' ara en Pimentel no pot ja esser dolent, Margarideta.

Traduhit per NARCÍS OLLER.

L' HIVERN, PER J. LLOVERA

ALS VINT ANYS

A mon coral amich lo jove y llorejat poeta En Marian Vallés y Vallés

....gloire au maître suprême!
Il fit l'eau pour couler, l'aiglon pour courir,
Les soleils pour brûler, et l'homme pour souffrir.
(LAMARTINE.—L' Homme.)

I

TINCH vint anys!... Aquestes tres paraules, solzament, son capasses d' haver dibuixat en lo rostre de més de quatre vells una dotzena de ridícoles ganyotes y d' haverloshi inspirat lo párrafo més brillant de llur ignota oratoria. — ¡Vint anys!—s' haurán dit— ¡Oh etat benhaurada de les belles il·lusions, qui pogués encara trescar per tes florides delitoses prades! ¡Oh, si retornesses a ma retuda pensa sos jovénivols ardiments, y encenguesses de nou en mon cor apagat aquelles flamarades que comunicavan activitat y vida a mos avuy enterchs rovellats membres! Riqueses, amors, honres, glories... tot, tot ho retornaria a tos implacables successors mentres pogués embolcallarme altra volta en los plechs vivífichs de ton mantell de color verda y florejat de roses. ¡Oh, si pogués rejuvenir mon ánima y esser com tu, jove afortunat, qu' encar avuy pots comensar la tasca ab eixes mágiques paraules: ¡Tinch vint anys!—

¡Desdixat! ¿Es dir, imbécil envejós que, representant una càrrega sempre feixuga, tornaries a fer de nou lo camí que has regat ja ab suors y llágrimes y, ¿quí sab? tal volta ab les gotes de sang suades per tos peus llaterats?

Mira, jo soch jove, tinch vint anys, trepitjo 'ls florits vergers que tu anyoras y, no obstant, me planyo també y 'm queixo. Però mos plans y queixes son més justes, molt més nobles que les tues. Si jo envejo al nin que juga demunt de mos genolls, suspiro per un cor pur, per una ánima ignocenta, angelical; lo que mon cor coveja, está separat de mí per un abisme. Y tu, miserable, anhelás reanimar eixes apagades cendres qu' omplenan lo buyt de ton cor y que han d' esser demá ta fúnebre mortalla.

¡Estranya condició la de la vida! Pesa als vint anys, pesa als trenta, pesa als quaranta y sempre pesa, y sempre 'ns es insoportable. Sols arribem a trobarla bonica al deixar lo breçol y al devallar a la tomba.

Y tu, que deus saber ja que nostra vida 's consum entre enganys y desenganys ¿voldries rabejarte de nou en les ones bullentes d' enciseres il·lusions pera arrossegarte tot seguit per les pannes de glas del mes crudel desvaneixement?... ¡Mentida!... ¡No pot ser!... ¡Desvariejás!... Es massa aspra la vida pera assaborirla dues voltes.

Y, no obstant, res més cert, per més que 's negue a compendreho mon enteniment de vint anys. ¿Será aixó, tal volta, efecte de un mal concepte de la vida? ¿Hauré donat una mirada al mon, al través de les rovellades ulleres de algun romántich que abraçat ab la imatge de s' aymia reposa, per sempre, soterrat a l'ombra de un ploraner desmay? ¡Pot ser! Jo ja 'm contemplo a vegades com un ser exótic, y fins he arribat a pensar que, si 'm fos possible admetrer les ridícoles teoríes de la transmigració de les ánimes creuria que la meua es la desferra de un suicida. Però no; he preguntat molt y al fi m' he convenut de que jo soch com l' altra gent, encar que una mica més impressionable. Qui te cinquanta anys me ha respost qu' era felís als trenta, als vint... qui 'n té trenta ho era als vint, als quinze... qui 'n té vint diu qu' ho era als quinze, als setze, als... ho havia sigut sempre menys als vint.

¡Ser felís! Veus' aquí un verb que no té present en la humana vida.

II

Era hermosa y riallera com una aubada del mes de Maig.

La vegí per primera volta y 'm vaig sentir transportat en braços de un ubriacador éxtasis; y al deixondirme 'm trobí tot cambiat, com si me hagués malmirat una bruixa. Me cregueren malalt d' estranya malaltia, ja que sols me curavan les imaginades mirades de uns ulls que veyan continuament sobre meu.

Un dia la encantadora sirena mormolá a mes orelles paraules arrebatadores y jo li donguí mon cor, mon pobre cor ferit de mala sageta. ¡Si l' aymava! Hauria passat la vida, y mil que n' hagués tingut, adorant del íntim de mon ánima la imatge encisadora de ses perfeccions inesplicables...

Feya temps que no la veyan mos ulls, quant l' altre dia passejant ab uns quants companys, vegí de sopte, apareixer al devant meu la nina de mos ensomnis.

Al véuerla, l' aleteig precipitat de mon cor y un tremolor que s' ensenyorí de tot mon ser me deixaren allá plantat, mirantla de fit a fit. Ella baixá sos ulls y passá com una exhalació... ¿Qué succehí?... Sols sé que al recobrar l' esma perduda s' enrojiren mes galtes oint les sarcástiques rialles ab que 'ls uns me martiritzavan, y les compassives frases ab que 'ls altres me planyian.— ¡Ximple!... ¡Botx!... ¡Romántich, més que romántich!...—me deyan los primers; y 'ls altres me digueren:— ¡Desdixat amich, has somiat un impossible y 'l persegueixes y 't creus atényel, quant n' ets mes lluny que d' eix sol que 'ns enllumena!—

Jo me anava escoltant sos pensaments y reflexions, forcejant pera arrancarme l' enmatzinada sageta; mes, en va, crech qu' estich condemnat a portarla clavada perdurablement en les delicades teles de mon cor massa sensible.

Després he meditat y observat y he vist descapdellarse enfront meu infinites parodies de la trista historia de mon amor. Y tot buscant la rahó poderosa d' eixes anomalies, se m' ha aparegut més de quatre voltes aquell angelet de ales blanques y rissada cabellera; que solen pintar portant en ses manetes fletxes delicades que destilan mel y ambrosia y felicitat y ditxa, y l' he vist ¡las de mí! sostenint una finíssima balansa que té un platet rublert d' or y pedrería, y ensenyantme l' altre ben buyt m' ha dit sempre insultant ma miseria:— ¡Fins que caygui!— ¿Qué es donchs l' amor?... No ho sé; però me 'l figuro com un ángel hermosíssim que si li deixan les ales pren lleuger son vol vers lo infinit, cap al cel... y si les hi xalan, jau en mitx del fanch trepitjat y embrutit continuamente per la planta indiferent dels viandants.

III

¿Quí es que no s' ha sentit transportat, una vegada sisquera, en lo vol vertiginós de un somni falaguer?... ¿Hi ha algú qu' entre mitx de delitoses fal·leres, no s' hagi contemplat, allá al lluny, irradiant de son front l' esplendorosa llum de la ciencia, ó enrevoltant sa testa la corona de llor dels poetes, ó reclinant, ubriach d' amor, son cap febroso en lo sí virginal de una Beatrice?...

Jo també, també he tingut mon somni... Era una matinada de primavera. Mitx ajegut sobre la fina sorra de una platja que llepavan voluptuosament les ajogassades ones de una mar tranquila, guaytava com lo disch enlluhernador del sol s' enfilava magestuosament per lo claríssim

horitzon, aixecant riquíssima polsina d' or y extenent son inmens mantell de porpra.

De sopte, vegí esqueixarse la porprina gassa y apareixer, radiant de bellesa y surant en les rosades ones de aquella mar de llum, un encantador alcázar. Ses parets y torres d' alabastre ferian la vista ab sa blanchura y ab los mil enlluernadors raigs que 's desprenian dels cayres de les infinites pedres precioses en elles incrustades.

S' obriren les portes y, ensemps que un doll de céliques armonies m' omplia de plers inesplicables, aparegué en lo marxapeu, hermosa, angelical, divina, una nina encisera, y extenent envers mí sos flexibles braços, y obrint aquella boca, estoig ensemps d' ignotes perles y depòsit de no aspirades flayres, me convidava a condormirme en lo si voluptuos de tantíssimes bel·leses... y lo invisible pinzell de una ma misteriosa estampava, ab lletres de foch espurnejantes en lo dintell de la inmensa portalada mon nom obscur y humildíssim...

Al panteix, al desesper y 'l deliri que mostrí jo pera llemsarme als braços de tanta ventura, correspongué la hermosa castellana enviantme una volió de ángels de verdes matisades ales... Si la un se cansa, ja m' espera un altre, y un altre, y un altre...

Muntat en la mes potent de mes lleugeres calcadures arribava ja a la covejada fita quant, plegant de sopte ses poderoses ales, cau defallida al pregon abism y jo... Ab lo prepotent esforç que vaig fer pera agarrarme als brassos de ma fantástica aymia me 'n havia anat dalt a baix del llit.

¡Ay! ¡Quantes histories de amor y de ventura tenen la mala fi de mon brillant ensomni!

Mes la época de tant delitoses fal·leres es ja pera mí una antigalla, il·lusions de uns temps que foren. Als vint anys la idea del pervindre me ha escomés de molt distinta manera. Al complir vint anys m' he girat vers l' occident de ma vida, y he vist enfront meu dos camins igualment foscos, igualment feréstechs y plens de punxantes espines; y a l' hora ha sentit mon ánima conturbada dues veus imperioses que, tot dihentli que un sol camí 'm portaria a bon terme han tractat d' empényerla, quiscuna ab lo impuls irresistible de ses forces, vers un dels dos viaranyes. La una m' ha dit:—No tingas por, vina ab mí que te apartaré les brosses y les espines y enllumenaré tos passos y faré de ton camí un viarany de delícies.—L' altre m' ha repetit:—Penós es lo camí, mes prompte arribarém al terme benhaurat, hont esclatan tota mena de balsams y herbes remeyereres pera curar tes sagnants ferides. Breu es lo dolor, eterna la ditxa.—

¡Abdoses tenen seductor llengatge!... Una d' elles per forsa ha d' enganyarme... ¿Quína es?... ¿Quína ha d' esser creguda per mon esperit que polla lo corch del dupte?...

¡Lo pervindre!... Veus' aquí un problema que 'm tortura l' ánima y que me omplena lo cor de doloroses angunies.

IV

Rosada y fresca tinch la cara; negres y abundants son mos cabells; però mon ánima mostra les arrugues de una vellesa prematura. Tinch vint anys y ja casi mes febles espatlles desdiuhen al feixuch pes de una existencia que me aclapara. Y es que faig la via dolorosa de mon desterro caminant frech a frech del pahurós y cruixidor espectre de la humana vida, descarnat de la hermosura de enciseres il·lusions y de consoladores esperances.

Pera mí la vida es un greu sofriment, lo amor una escarnidora mentida y lo pervindre un niu de espantoses tenebres.

¡Oh, sort malastruga la meva! No hi há en tot lo mon una bresca pera endolcir les amargures de mon retut esperit, ni unes gotes de bálsam pera cicatrisar les pregonas ferides de mon pobre cor!

Febble plansó plantat á la vora del caminal, no passa cap viatger que no me arrenqui mos brots, sempre renadius, y ab ells un doll de abundoses llágrimas.

¿Quí, donchs, calmará eixa set que me abrusa?... ¿Quí me arrepassará del abism de dolor en que mon ánima convulsivament se agita?... ¡Es que no puch mes, Deu meu!...

Mes, ¿quina paraula mágica acaban de proferir mos llabis que 'm sento inundat de no gotjades delícies?... ¡Ah, ja tinch la preciosa clau del misteri de ma vida.

¡Oh, sí, sí!... ¡Crech en Deu!... Ja me sento ab prou forces pera pujar la creu fins al cim de mon calvari.

NARCÍS VERDAGUER CALLÍS.

Barcelona 30 Octubre 1883.

LOS NIBELUNGS

Poema heróich d' Alemanya

Continuació

XV

COM SIEGFRIID FOU TRAHIT

UAN feya quatre dies, se vejeren trenta dos cavallers dirigintse al palau. Se digué al poderós Gunther qu' anavan á desafiarlo. Aquesta mentida ocasioná á las damas no pocas ingratituds y grans dolors.

Obtingueren audiéncia y 's presentaren á la cort. Digueren qu' estavan al servey de Lindger, aquell réy vensut per la má de Siegfriid y per ell conduhit presoner al país de Gunther.

Aquest saludá als missatjers y 'ls invitá á seure. Un d' ells digué:—Senyor, permetau que no os complaguem fins que os hajam manifestat lo missatge que per vos portem; no debeu ignorar que teniu per enemichs als fills de molts mares.

Lindgast y Lindger, als quals en altre temps fereu experimentar grans desastres, os desafian. Ab tot un exércit cavalcan dret á vostre país.—Lo rey comensá á enujarse quan s' enterá de tal nova.

Los falsos missatjers foren acompanyats á sos allotjaments. ¿Cóm hauria sigut possible á Siegfriid ni á ningú més lo sustráures á eixas maquinacions? Mes un temps havia de venir en que tota la pena caygués sobre 'ls que las havian preparadas.

Lo rey seguí la conxorxa ab sos amichs: Hagene de Troneje no 'l deixava may en repós. Los més fidels haurían volgut oblidarho tot, però Hagene per res del món hauría volgut abandonar son projecte.

Un día Siegfriid va trobarlos maquinant sa trahició. L' héroe de Niderlant se prepará á interrogarlos:—¿Per que 'l rey y sos servents demostren tanta tristesa? Si algú vos ha ofés jo os ajudaré sempre á venjarvos.—

Lo rey Gunther parlá:—Apesarat me trobo y no sens motiu. Lindgast y Lindger m'han desafiá. Ab numerosas foras se preparan á invadir mon realme.—

Lo valent cavaller respongué:—Lo bras de Siegfriid vos aydará ab ardor á conquerir la victoria. Aquestos cavallers los tractaré com altrás vegadas. Abans de que jo torne hauré transformat sas terras y sas ciutats en deserts. Vos ne responch ab lo meu cap.

Vos resteu aquí ab los vostres guerrers. Deixeu-me qu' ab los meus avensí sobre 'ls enemichs. Vull demostrarvos quan prompte estich á serviros. Jo sols, sapigau bé, he de causar á vostres enemichs in-nombrables perjudicis.

—Tas paraulas m' aconsolan,—digué 'l rey com si realment sentís alegría per lo socors que li havian ofert. Lo deslleal cavaller s' incliná profundament ab hipocresía. Siegfriid afegí:—No tingueu cuydado.—

Senyors y escuders se prepararen pera la expedició, lo qual no tenia altre objecte qu' enganyar á Siegfriid y als seus. Siegfriid ordoná als de Niderlant qu' estiguessen á punt é immediatament sos guerrers prengueren sos armeigs de guerra.

Y l' estrenuo Siegfriid parlá d' aytal manera:—Oh mon pare, senyor Sigemunt, permaneixeu aquí. Ab l' ajuda de Deu ben prompte he de tornar als marges del Rhin. Resteu alegre al costat del rey.—

S' estengueren las banderas com si s' anés á partir. Un gran número de soldats de Gunther ignoravan la veritat de las cosas. Molts cavallers s' agruparen al voltant de Siegfriid.

En sos corcers carregaren cascos y corassas. Hagene de Troneje aná á trobar á Kriemhilda y li pregá que li donés comiat, perque anavan á abandonar lo país.

—Gran felicitat es pera mí, digué Kriemhilda, l' haverme unit á un home que sab defenstar á sos bons amichs, tant be com mon senyor Siegfriid sab protegir á mos parents. Certament n' estich orgullosa, digué la reyna.

Senyor Hagene, amich meu molt estimat, penseu que jo estich sempre prompte en vostre servey y que may vos he sigut hostil. Per tal motiu, permeteu que conserve á mon ben amat espós; ell no ha de pagar la pena de lo que he fet jo á Brunhilda.

Ben penedida ne so, afegí la noble dama. ¡Ha martirisat tant mon ánima per aquest motiu! ¡Tan afligit estava per l' incident que jo he promogut! Però se n' ha venjat á satisfacció aquest héroe noble y valent.—

Hagene respongué:—No será difícil obtenir la reconciliació en aquestos dias, oh volguda Kriemhilda. Però digueume en que puch jo serviros en lo referent á Siegfriid vostre espós. De bona gana ho faré, senyora, y ningú ho ha de complir millor que jo.

—No tindria cap temor de que perdés la vida en la lluyta, digué la noble senyora, si ell sabés resistir l' excessiu ardor de la seva sanch. Sols ab aixó lo bon y ardit cavaller estaria sempre fora de perill.

—¿Os figureu, oh dama, digué Hagene, que se 'l puga ferir? Digaume si acás per quina estratagema jo puch oposarmhi. Pera sa defensa cavalcaré constantment á son costat.

Ella respongué:—Tu ets dels parents meus y jo ne soch dels teus. Confio completament en ta fe pera que vetlles sempre per mon estimat espós.—Y li feu saber cosas que deurian haver permanesut secretas.

Aixís digué:—Mon marit es brau y també molt fort. Quan ell occí al dragó al peu de la montanya, se banyá en sa sanch. Perxó cap arma no ha pogut ferirlo.

Peró jo resto angojosa quan ell va á la batalla y quan s' exposa als cops de llansa dels enemichs sempre temo perdre á mon estimat espós. ¡Ah! Quantas vegadas he sofert horriblement per Siegfriid.

A tu que m' ets amich de debó, te diré en confiansa,—tu no mancarás á ma fé, veritat?—ahont se pot ferir mon volgut espós. Jo t' ho diré confiantme per complert á ta amistat.

Mentres que la sanch calenta brotava de las

feridas del dragó y ell s' hi banyava, una ampla fulla de tell vingué á caure á sas espatllas. Per allí poden ferirlo y aixó es la causa de mas congoixas.—

Hagene de Troneje:—Cusiu una petita senyal sobre son vestit, á fi de que puga saber lo lloch que més dech guardarli, mentres será en la lluyta.—Ella creyentse salvarlo li va preparar la mort.

Y digué:—En son vestit posaré una petita creu de fina seda que no sia molt visible. Allí será ahont deus defenstar á mon espós, quan en lo més fort de la batalla ell fará cara al enemich.

—Aixís ho faré, oh molt estimada senyora, respongué Hagene.—Ella pensava que 'l cavaller parlava ab tota llealtat, y d' aquesta manera sigué trahit l' espós de Kriemhilda. Hagene prengué comiat d' ella y partí tot joyós.

Son senyor li ordená que digués tot lo que sabia.

—Si podeu impedir l' expedició, armarem una casseria. Jo ja posseliesch lo secret de dominarlo. ¿Ho podeu disposar com vos he dit?—Facilment ho puch fer, respongué 'l rey.—

Los companys de Gunther estavan molt satisfets. Penseu que jamay cavaller nat discorregué tan gran trahició, mentres que la reyna se confiava completament á sa llealtat.

L' ensendemá al matí, Siegfriid ab mil de sos homes partí cavalcant ple d' alegría. Se creya qu' anava á venjar l' agravi fet á sos amichs. Hagene lo seguia tan d' aprop que pogué examinar son vestit.

Al arribar á la frontera, enviá secretament á dos de sos homes, ab l' encárrech de portar noves dihentli que Lindger los havia enviat pera manifestarli qu' estava en pau ab Gunther.

Ab gran sentiment torná sobre sos passos sense haver venjat l' injuria de sos amichs. Los soldats de Gunther sols ab molta pena lo feren desistir de la expedició. Siegfriid marxá al encontre del rey, que li doná las gracias.

—Que Deu vos recompense, mon amich Siegfriid, per la bona voluntat ab que haveu fet quant vos he demanat. Sempre m' haveu de trobar disposat en vostre servey, per rahó de lo que os dech. Ab més confiansa m' entrego á vos que á tots mos altres fidels.

Ja que per avuy ha acabat sa jornada nostre exércit, vull anar á la cassera del os del sanglá en lo Waskem-wald, segons ho he fet molt sovint.—Tal era lo consell del deslleal Hagene.

—Que 's diga á tots mos hostes que de bon dematí vull cavalcar y que 'ls que vulgan acompanyarme á la cassera que estigan á punt. Que resten aquí los que vulgan divertir-se ab las damas; aixís me donarán molt plaher.—

Lo fort Siegfriid contestá ab real magestat:—Si os agrada anar á cassar de bon grat os acompanyaré. Mes haveu de proporcionar-me un picador y alguns gossos lleugers. Aixís cavalcaré per entre 'ls abets.

—Si no esteu content ab un sol picador, ne tindréu quatre, respongué tot seguit lo rey, que coneixen perfectament la selva y las tasqueras de la cassa. No os deixarán pas tornar com un desterrat.—

Lo magnánim cavaller se dirigí envers sa esposa. Hagene s' apresá á dir al rey de la manera com pensava vencer al arrogant cavaller. May s' hagué portat á cap tan infame fellonia.

Aixís aquells deslleals preparavan sa mort, y ho sabian sos amichs. Giseller y Gernot no volgueren anar á la cassera. No sé per quina mala voluntat no 's cuydaren d' advertirlo; no ho lamentaren poch després.

Traduhit per ALBERT PUIGDOLLERS.

(Seguirá.)

RECORT DE L' INFANTESA (*)

Á MON AMICH ANDREU DE BOFARULL

Aquí hi trobarà de tot. Si vol bo no ha de fer més que triar; tot això d'aquí es car; es dir: car no ho es, es regalat, perquè en qualsevol botiga n'hi faran pagar lo doble. Si no vol gastar tant també la puch servir, tinch altra cosa més barata; y no es gens dolent, no's pense, sino que jo'm sé acomodar; hi ha persones que miran d'estalviar y volen baratet; cada hu gasta lo que vol y un hom té de servir... D'aquest se'n farà poch diners: me'n donarà tres rals, perquè vull que sia parroquiana... ¿Car? no'n té res de car, filla; ja'm costa més a mí; no li donarà pas en lloch per aquest preu... ¿Qué diu? Bé, ho pot probar; jo ja li dich que no que no li donarà... No deurà ésser com aquest; algun rebuig de botiga... Bé, es una rahó: les criatures lo mateix espantlan una cosa bona que una de dolenta, pero tan mateix lo bo sempre es bo y deixes de cansons; á vegades per estalviar un ral encara s'hi pert... Vosté mateixa. Ja tornarà, ja... Sí, perquè ja li dich: si li donan més barato es que l'enganyan; un hom no pot pas fer miracles, y á perdre ningú trevalla... Pero, dona: ¿qué'm regateja ara? ¿que no ho sab que jo no faig dos preus?... No m'hi puch salvar, ab franquesa... Fóra, vaja, tinga: un altre cop me pagarà més bé... Sí, prou, ja ho ha dit vosté «barba d'or»; si tothom fos tan regat... tant se valdria plegar l'establiment y anar á dir salms á la porta de Sant Jaume... ¿No li vol d'embolicat? donchs tinga, si es servida... Está molt bé... Estiga bona.

Lo beneyt que conspira contra ell mateix acomodantse fins al punt de vendre les coses á un preu més baix de lo qu'ell n'havia pagat, si s'ha de creure lo que diu, es un marxant que té una parada de joguines en una escaleta del carrer de la Boqueria. L'altre, lo cómplice, no cónvict ni confés, de la ruina del quinquillaire, es una dona jove, regatona, segons diu lo marxant, y'l seu port es de menestrala.

Ja estavan á punt d'encendre 'ls fanals quan la dona anava molt atafegada cap á casa seva duhent en una mà un mocador lligat pe 'ls quatre panys, que contenia una paperina grossa plena de lleminadures, una nina de luda y un soldat de cartró, qu'estirantli un fil per sota 'ls peus fa moure 'ls brassos y toca 'l timbal.

—¿Qu'estará content lo meu ratolinet!—anava dihent la dona entre ella mateixa.—Demá al llevarse quan obrirà 'l balcó y's topará ab aquest timbaler tan ferm y tan mostaxut al costat de les sabates... ¿Reyna del cel! ¿ne voleu de fressa? ¿Fill meu! si tu ho sapiguesses que'm costa mitja pesseta aquesta fina de dels Reys... Aviat hi cauhen; tant se val; la quitxalla bé ha de tenir lo seu dia... Lo seu dia, sí; ja dich bé jo, perquè dos dies no 'ls hi durará pas; son tan endiastrats aixó dels xicotets... Pera la Cristineta no'm dol tant; ella es més endressadeta, té molt enteniment; si ja sembla una doneta, tan tráfeh, tan manyosa qu'es... Entre fer vestidets pera la

(*) Treball premiat en lo darrer certámen de la «Société des langues romanes» de Montpellier.

nina y posarla al bressolet y ferla dormir li passarán volant les hores; y vull veure que l'any vinent encara la tindrà sencera, ¡ey! si'l bordegás no me l'hi tafaneja; aquell diastre té males mans; lo pobre soldat demá mateix ja estarà baldat dels brassos y al cap de tres dies ja no n'hi haurá tros. ¿Cóm s'ha de fer? un hom té de pendre molta paciència. Si 'ls Reys no me li duguessen res ja no 'l podriam fer callar en tot l'any y encara s'esbravaria malmement la nina. Tant se val; s'ha de fer pera cada hu lo que li pertoca.

* * *

Més dematí que may la Cristineta y son germá han saltat del lliit lo dia dels Reys. Sa mare tot vestintlos ab prou feynes podia contenir á aquelles criatures impacients que sens temor al fret haurian corregut mitx despullades al balcó segures de trovarhi un bon senyal de la munificencia dels populars monarques.

La noya agafá ab veritable frenesí aquella nina que 'l dia avans havia comprat sa mare y la cubri de petons fins á esborrarli gayre bé les rosetes que duya pintades á les galtes y que l'haurian feta passar per ética sino hagués mostrat lo color sá de les demés parts del cos exposades tan sens rubor á la vergonya pública. Lo xicot se va tirar demunt del soldat de cartró y fugí ab ell no fent cas dels prechs de sa germana que 'l volia veure ni de les instruccions que s'empenyava en donarli sa mare sobre la manera de fer bellugar los brassos del mal-aventurat timbaler. La Cristineta's tornava mitx boja d'alegría; lo noy era boig rematat; sa mare ho va dir així.

Quan passades algunes hores l'un y l'altra van anar recobrant lo seny, torná la calma entre aquella familia. Lo xicot assegut á terra tenia la nina en la falda sens apartar los ulls del soldat que redoblava de valent en mans de la Cristineta. Aquesta tot d'un plegat va dir alsantse de la cadira en que seya y acostantse á son germá:

—Nen ¿farém una cosa que jo't diré?
—Dónam lo meu soldat,—va fer allargant los brassos lo xicotet.

—Lo casarém ab la meva nina ¿oy?
—Nó, nó; jo vull lo meu soldat.
—¿Per qué no vols que's casen?
—Y tú 'l voldrias guardar ab la nina ¿oy?
—Lo soldat será teu y la nina será meva, pero serán casats, home.

—No vull, nó; dónam lo soldat.
—Té, té, vés. Jo jugaré tota sola ab la nina y tu també juga tot sol.

Y així ho van fer; y al sentdemá ja aixó no era possible, perquè 'l pobre soldat ni's bellugava ni tenia figura

de lo que havia estat un dia avans; aquella vida va passar pera ell com un llampech, lo timbaler incansable's va tornar ben prompte un esguerrat que no serveix pera res més que pera fer llástima y acabar la vida en un recó amagat, y després d'arrossegarse algunes hores per sota

les cadires, una bona ánima se'n apiadá y li va donar en un quartet fosch, entre mitx de mil trastes arrecornats, una tranquila sepultura. La nina va sobreviure al ferm soldat; la Cristineta li feya 'ls mellors tractes del mon; pero la Cristineta no era sola, tenia un germanet, y 'l germanet era endiastrat, tenia males mans, prou que ho deya sa mare, y no tenia joguines y, lo qu'es pitjor, n'havia tinguda una 'l mateix dia que la noya y ja estava malmesa, inútil, arrecornada; ell s'havia d'entretenir, havia de jugar ab la nina, l'havia de malmetre, l'havia de posar en estat de retirarse del servey, lo mateix que 'l soldat; era necessari, imprescindible, fatal. Y com lo que té d'ésser es en aquest mon, la nina no va trigar gayre á fer companyia al pobre timbaler en lo quartet dels mals endresos.

* * *

Havian passat molts anys. La Cristineta era tota una dona; més que dona: era mare d'un noy molt aixerit. Son germá era un minyónas molt ferm, trempat, que á estonetes també les hi pegava per escriure alguna rondalla; diu que hi tenia molta trassa y que la gent lletrada'n feya bastant cas.

Un vespre la Cristineta no sabia que fersé pera donar una alegría al seu ninet lo dia dels Reys; son germá que sentia les rahons d'ella li va dir:

—Cómprali un soldat que toque 'l timbal, com aquell meu ¿sabs?

—Sí, ben pensat; pera que demá mateix lo tingúes fet malbé. En aixó de tenir males mans lo meu bordegasset tira més á son oncle que á sa mare.

—Y bé, dona; cómprali 'l soldat, qu'es la cosa que fa més pera criatures; no hi vol dir res que no dure més que un dia; l'enviarém á fer parella ab lo meu.

—Ja va tenir ben mala estrella 'l pobre.
—¿Oh y tal! va morir á la flor de la joventut y sens haver tastat les delícies del matrimoni.

—Per culpa teva.
—Sí, jo vaig ésser molt crudel condemnant al pobre soldat á perpetua solteria y menyspreuhant un bon partit que tu li proporcionavas. Y la teva nina també's va quedar pera tia ¿veritat?

—Sí, en l'estat honest se va conservar tota la vida. L'una y l'altra van esclafir en una forta riallada. Ella va dir al cap d'un moment:

—¿Qué vegades l'hem retreta l'història d'aquell parell!

—Y jo encara la retrauré un cop més; diumenje si llegeixes lo diari hi trobarás una conversa qu'es punt per punt la que un dia van tenir lo meu soldat y la teva

—¡Qui pogués dormir á totes hores!
 —Tal fan los pochos homes que no saben que cosa es patir.
 —Sabeu molt.....
 —Massa y tot.
 —De saber diu que may n' hi ha massa.
 —No servint de res, tant se valdria no saber.
 —¿Ahont heu anat á estudi?
 —Allá mateix ahont hi heu anat vos.
 —¿Que 'm coneixeu per ventura?
 —Igual que vos me coneixeu á mi.
 —Me sab greu no pòderme girar pera veureus, perdonéu que vos donga l' esquena.
 —No hi podeu fer més.
 —Per la veu no 'us coneixeria pas si no 'm diguéssu qui sou.
 —No es estrany, perque parlo ab vos ara per primera vegada.
 —Pero 'm coneixiau avans.....
 —Y dies ha que 'us anyorava. Aquí tot sol, á les fosques, no he fet més que pensar en vos, plorar la vostra ausència y conèixer més y més que no 's logra may en la vida la ventura que un somnia.
 —¿Perqué no 's pot lograr alguna vegada?
 —Perqué nó, perque es condició precisa de tot sér la desventura.
 —¿Perqué?

nina, quan envellits avans d' hora y carregats de xacres estavan desats en aquell quartet fosch; jo ho vaig sentir tot sens escaparme una paraula y ho vaig apuntar pera podertho repetir.

—¿N' has fet una rondalla del teu timbaler y de la meva pubilleta?

—No sé si es una rondalla ó una tontería; ahir mateix pensant en que s' acostava 'l dia dels Reys, me va venir á la memoria tot un enfilall d' idees, se 'm representá tan vivament com si fós ara 'l temps de la nostra infantesa, y donant voltes y més voltes al pensament me va acudir escriure aixó que 't dich. Es un recort del bell temps, que jo t' he volgut dedicar en aquests dies; prén la bona voluntat.

Lo diumenge vinent la Cristineta va veure en lo diari

un llarch treball que comensava ab una carinyosa dedicatoria y acabava ab la firma de son germá. De l' una á l' altra hi anava aquest interessant diálech:

—¡Ay!
 —¿Qui es que gemega?
 —Perdonéu me si 'us he despertat; fins ara m' havia pogut estar de queixarme; pero 'l meu dolor ha arribat á tal punt que ja m' es impossible aguantar més.
 —Podeu gemegar á mesura del vostre gust; justament no dormia..... ni dormo may, qu' es una altra cosa.
 —Es lo mateix que 'm passa; jo també estich eternament despert.
 —Si patiu, es natural.
 —Jo he patit sempre.
 —Jo igualment; per aixó sempre estich desperta, perque pateixo sempre.
 —No confongam causes y efectes; si patiu sempre es perque may dormiu.

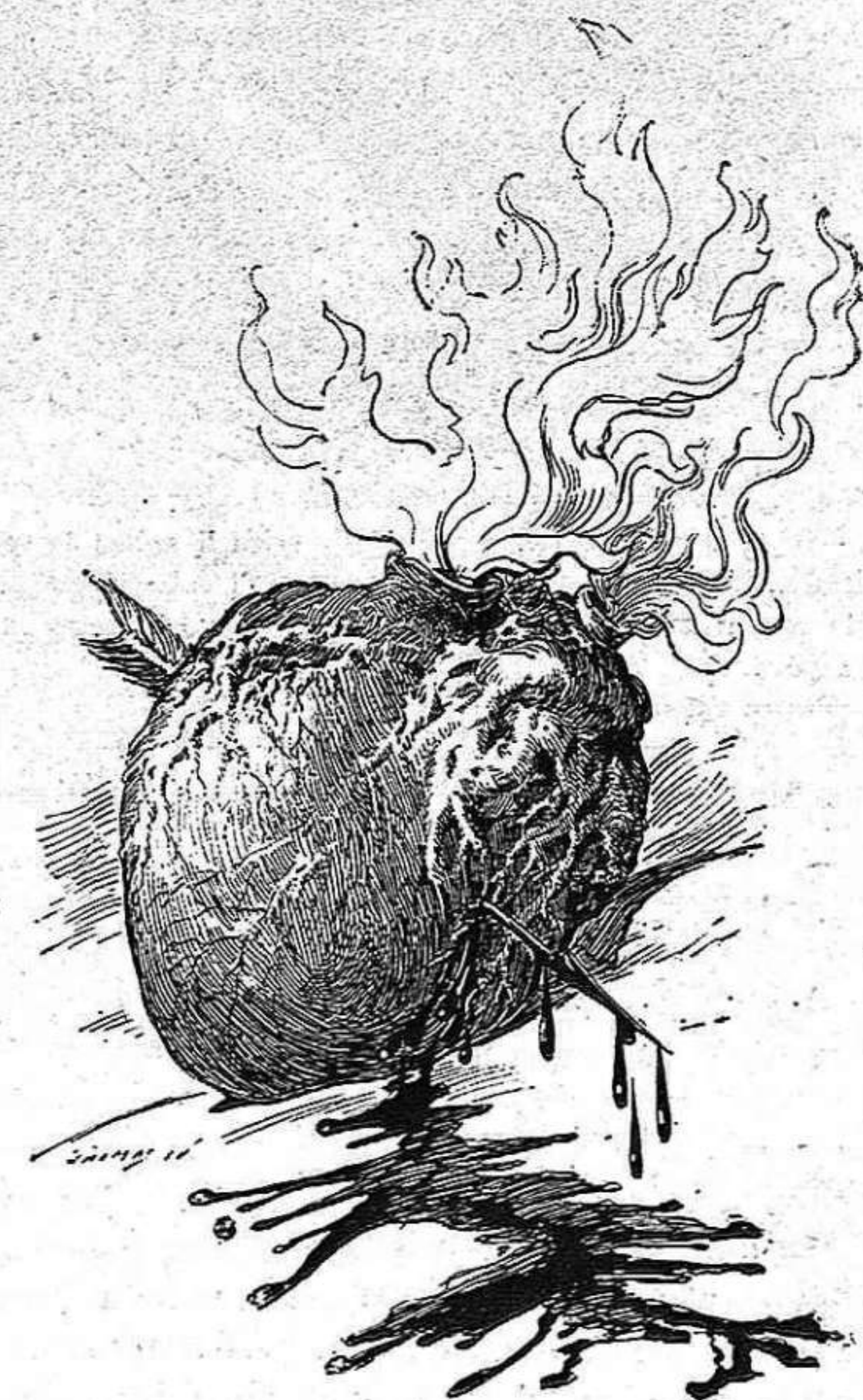
—Perque si.
 —Es la rahó del pont de Lleyda.
 —Es la més franca, la única que 's pot donar sens enganyar á ningú.
 —Sou ben estrany, tant mateix.
 —Més ho diriau si 'm vejéssu.
 —¿Que sou esguerrat?
 —No pas de naixensa; los mals iractes que m' han fet pe 'l mon me tenen atropellat de tal manera que ja gayre bé ni 'm coneix jo mateix.
 —Vos deheu patir del mateix mal que jo: de vellesa.
 —No sou pas vella.
 —M' ho dihen per galanteria, pero jo 'm pago més de la franquesa que de l' adulació.
 —No sou pas, donchs, com aquelles que fentleshi 'l compte just dels seus anys s' ho prenen per agravi; aquelles tontes no coneixen que amagant los anys no amagan les arrugues de la cara.
 —Y si son arrugades y calves no hi val plantarse á trenta.
 —Y ni que tinguéssu pochos anys foran més velles que la que arribés á cent ab la frescor de la joventut.
 —Jo ab tan poch temps com fa qu' he vingut al mon me trobo ben envellida.
 —Igualment vos dich, senyóra.
 —Les penes qu' he passat m' han fet perdre en un no res la meytat de les serradures.
 —Y á mi m' han deixat manco y espatllat de la caixa, que 'l pit y l' esquena son tota una cosa.
 —¿Fa molt temps que sou aquí, en aquest cementiri?
 —Quatre dies tot just feya quan vos hi vau entrar.
 —Quatre dies, donchs, haveu plorat anyorantme...
 —Aixó no contanthi 'l temps qu' hem estat vehins y que 'l vaig passar contemplant tot lo dia la vostra hermosura y no poden mostrarvos la passió qu' en mi havia encés tan bon punt ós haguí vista.
 —¿De quan parleu?
 —De quan estavam davant per davant en lo carrer de la Boqueria.....
 —¿Sou vos per ventura aquell soldat tan ferm...
 —Que no podia mirar en lloch fóra de vos...
 —Y que va mudar de casa 'l mateix vespre que jo, venint dins del mateix farcell, sens dir una sola paraula en tot lo viatge...
 —Al trovarme propet-vostre, sentint lo frech de vostres carns rosades y 'l bellugueig de la crespada cabellera que 'm feya pessigolles á les galtes, jo no podia parlar, l' emoció 'm tapava la veu.
 —Lo mateix exactament que 'm va passar á mi.
 —¿Es dir que m' estimavau?
 —Bojamént; no vos podréu figurar may la pena que sentia quan se me 'n duyan de la parada, no podent pensar que m' esperava fóra d' allí una tan dolça companyia com la vostra. Jo no sabia que 'm passava quan me va acudir lo trist pensament de que 'm veuria per sempre més privada de la vostra presència que m' era tan indispensable. En tants dies com vaig estar penjada al cayre del portal ja podeu comptar si 'n vaig tenir de miradors y si 'n van venir de dones á demanar preu y á dir seguidament que jo era mal-feta y de fasomia lletja; jo perdonava de bon grat tota aquella dura franquesa dels compradors, contenta de no véurem arrancada d' un lloch que tenia l' avantatge de proporcionar-me 'l gust inmens de la vostra presència; quan lo marxant desplegava tot lo caudal de sa eloqüència pera enaltir

mes gracies, poch se pensava ell lo mal que 'm feya; cada alabansa seva era un punyal que se 'm clavava á les eniranyes. Y tant com temia per la meva sort si algú 's deturava á mirarme, temia també sempre qu' érau vos l' objecte de l' atenció pública. Al revés pensava quan vaig conèixer que al tráurem d' aquell portal nasqué l' intent de durvos en companyia meva; jo tenia molta confiansa en les vostres qualitats; estava segura de que un cop aquella dona 'us hagués vist per tots costats ja no 'us deixaria; tal va passar: la bona dona era pera mí la Providencia; que Deu li perdó la mala estona que 'm va donar regatejant un ral, un miserable ral, que 'm podia costar una eternitat d' anyorament y de tristesa.

—¿Calléu per amor de Deu! tinch pór d' encèndrem y tot si no pareu d' esplicarme 'ls tripijochs d' aquesta beneyta passió qu' he tingut la sort d' inspirar, jo miserable timbaler, humil soldat de cartró, á la més xamosa, á la més gentil de les nines que han vist aparadors de quinquillayre.

—Deixéu-me esbravar, massa temps he hagut de mossegarme 'ls llabis no trobant l' hora d' obrirvos lo meu cor.

—Anéu dihent, donchs, y matéu-me d' un cop, perque si era mortal la tristesa que lluny de vos me consumia; també crech que 'm matará l' extrem de delícia que m' umple l' ánima al saber que haveu correspost sempre al amor que 'us tinch y qu' es impossible que s' apague may.

—¡Oh espós meu! no 'us vull regatejar aquest dols dictat.....
 —¡Oh cara esposa! no sé quin foch estrany corre per

mí al sentirvos. ¡Esposa del cor! tal fóreu al punt que 'us vaig conèixer, y may rés pogué cumplir lo meu desitx fóra de vos.

—Ni jo he trovat en lloch rés gracies que les del meu estimat.

—¡Qué vegades havia somniat jo juntar la vostra sort á la meua y ferne de tots dos un sol....!

—Y l' egoisme d' un butxinet del diastre va desfer aquell somni vostre qu' era també 'l meu.

—Y fins arà que som vells no ha permès Deu que poguessem desfogar á soles lo nostre cor, ara que ja ni vos sou la mateixa que jo 'm mirava embadalit en altre temps, ni jo ¡pobre de mí! podria excitarvos més que llástima....

—¡Bé 'n teniau de rahó quan deya que no 's logra cap ventura en aquest mon!... Aquí esperant l' hora d' acabar de perdre 'l poch que 'm resta de lo qu' he estat un dia, ni tinch lo dols conhort de véureus solament una vegada, una sola pera anármen tranquila á l' altra vida que 'm xucla despiadadament.

—Pera vos estava reservada la pena de no veure al estimat del vostre cor; la meua sort encara es més amarga: jo haig de contemplar á totes hores lo desastre que males mans han fet en l' hermosura que 'm captiva, y veuré fins á l' hora de morir la trista agonía de ma estimada.

—Tal ha d' ésser: ningú vindrá á endolcir les penes dels nostres darrers moments; aquí arreconats nos les havem de passar solets.

—¡Quí hi pensa en los que pateixen?

—¡Y dels que foren delícia del mon en altres temps qui se 'n recorda, quan ja han fet lo seu servey y están malmesos?

—Sempre ha estat així, filleta, y així 'será fins á la fi dels segles.

—¡Quina fredor més esgarriosa! ¿no la sentiu també?

—Es molt humida aquesta pessa; no hi entra may gota de claror...

—Podém ben dir que 'ns han enterrat en vida... Pero nó: aixó no es la vida....; si fós aixó ¿la mort qué fora?

—Aixó es la vida, justament aixó; la mort es la dolsor suprema, lo terme felís d' un enfilall de penes que comensa al punt de nàixer... Jo estich tip de sentir com ho diuen tot lo dia 'ls que més son envejats perque han pogut lograr algun xich de benhauransa.

—¡Ay!

—¡Qué tens amor?... ¡Qué t' esgarrija 'l saber la veritat?... Ja es prou esgarriosa.... pero 'l saberla ray...; ella no hi fós, que no la sabriam.... ¿Qué tens?.... Respón....

¡Pobre estimada!...

JASCINTO LAPORTA.

UNA BROMA

COSTUMS DE BARCELONA

Continuació

IV

SUMAMENT parat quedá en Senespleda al veure 's convidat pel seu mateix rival pera anar á casa de la Pepeta, però acceptá sense cap classe d' escrúpol lo càrrech d' investigar si las qualitats de la noya convenían al seu amich; fentse l' empenyo de treballar més per compte propi que pel de 'n Mary.

Mentres tant, y després d' haver rebut las duas ó tres primeras visitas que feren junts los dos companys, la Pepeta s' havia anat arreglant de manera perque 'n Senespleda fes las sevas en hora distinta qu' en Mary; y tant bé n' havia eixit—ajudada pels mateixos dos joves que no desitjavan altre cosa—qu' al cap de pochos días en Senespleda hi anava á las tardes mentres que l' altre seguia visitantlas al vespres.

Lo pobre Mary, apocat d' ell mateix y aixíquit més encara de lo que real y positivament ho era, per lo que li havia succehit, no podia convence 's en cap de las maneres de que fos verdaderament distinció la deferenca que li demostrava la noya y passava mil penas y disgustos per lo mateix qu' á un altre li hauria servit de motiu d' alegría y confiansa. Las sevas respostas eran curtas y temerosas, tractant d' amagar tant son amor que per mes que la Pepeta era molt aixerida no 'l veya gayre bé en lloch. Devegadas la conversa s' anava animant d' en mica 'n mica y com qu' ell no era pas tonto, quan desvanescuts per l' exaltació de moment los seus temors donava llibre expansió als sentiments, s' explicava d' una manera tant finament apassionada y tant delicadament amorosa que la noya se sentía cada día més captivada per las sevas qualitats. Pero si en mitj de la fogarada momentánea que l' eczaltava se li escapava á la Pepeta una observació que pogués semblarse á una repulsa, queya tot seguit la figura del galan pera enlayrarse la del poruch que tem ofendre en totes las paraulas y era llavors quan interessava més á la noya.

Quan lo veya així, sentía aquesta com una certa necessitat de rehabilitarlo ó una especie de neguit per haber fet vibrar la sensibilitat extremada del jove, procurant tornar á aixecar aquell esprit tant delicat qu' havia abatat involuntariament, y tant en aixó s' esforcava, identificantse en tal manera ab las sensacions del minyó, qu' insensiblement aquella primera simpatía aná prenent vol en son cor, y aná ocupantse tant son enteniment de las qualitats d' ell,—que per altre part eran inmillorables,—que, sense ni que se 'n adonés, cresqué l' interés que la movia fins á fer neixe verdaderament l' amor en son cor, y foren llavors las mateixas cavilacions qu' havia sentit en Mary, las que donaren torment á la Pepeta. Li semblava de vegadas que no havia estat prou amable y discreta, sentintse d' haverli pogut promoure ideas d' encongiment ó repulsió, y formava pera altra vegada plans d' una amabilitat y una sumissió complertas qu' al altre dia no posava en

planta. Altres colps li semblava al revés que haventse deixat portar massa lleugerament pels seus sentiments, li havia deixat endevinar l' afany que tenia de serli agradable y s' enfadava contra d' ella mateixa de por d' haverli semblat empalagosa ó atrevida y coqueta. Temia que conegut per ell lo seu desitj, s' allunyaria cansat d' una conquesta massa fácil, de manera que oscilant del' un extrém al altre, se li presentava moltas vegadas desigual y brusca quan volía estar més insinuant y obsequiosa.

En Mary que massa ocupat en volguerli ser agradable no s' havia adonat de totes aquestas sutilesas, estava marejadíssim cercant en ell mateix la causa de las desigualtats de carácter de la noya, quant tan fácilment las hauria trobadas buscantlas en ella mateixa. Quan no s' estava al seu costat, tot se li tornava volguer interpretar las causas de tals efectes, y 's perdía estudiant sas accions més nimias, y sas paraulas més insignificants, pera donárlosli una impor-

tancia que real y positivament no tenian. Reconstruia y feya de nou las conversas sostingudas y sempre deduhía de sas cavilacions qu' ell havia sigut la causa del desagrado de la noya y 's neguitejava y consumía cercant la manera de ser més espresiu y atinat. Quan se veya sol, prou trobava 'l medi; però tornava á veure 's al costat d' ella y que sempre, á poca deferenca, tornessen á esser las mateixas las circumstancias y no sortissen may del pas. Ell prou hauria volgut parlarne á algun amich, però escarmenat ab en Senespleda y prohibit formalment per la Pepeta de parlarne á ningú, no s' atrevia pera res del mon á espontanejarse, per més qu' ell se migrava tenint que reconcentrar en sí mateix lo mon de pensaments, ilusions y defalliments que bullian en son cap enamorat, anántseli tot en sospirs y en nits febrosas passadas sense dormir.

En Senespleda ja s' havia adonat de que 'n Mary vivía cavilós y frenétich y fins n' hi havia preguntat la causa,—potser si l' hagués anat rodejant ab paraulas llamineras y agafantlo per la bona, com hauria fet altres vegadas, hauria conseguit ferli explicar la causa de sas cavilacions—peró embargat ell mateix per sos propis pensaments y projectes no s' hi ficó gayre, deixant seguir las cosas per son camí, ben lluny de creure que 'ls amohinos del seu company tinguessen bona part de relació ab los seus mateixos.

Efectivament, desde que 'n Senespleda se vegé en relacions ab la familia de D.ª Emilia, per un teixit de causas que si no creya del tot casuals, se las afigurava d' un ordre enterament oposat al verdader, se deixá anar complertament per la vessant dels seus desitjos.

Per son carácter avesat á tractar sempre donas fácils de deixarse convencer, seguí pera conquistar lo cor de la Pepeta 'l mateix camí, més trobantse aquesta que no estava gens interessada per ell y per tant ab complerta possessió de sí meteixa, prompte quedá dominat per ella y absolutament lligat á sa voluntat.

La Pepeta ab aquell refinament intuitiu que tenen las donas pera possessionarse del home que desitjan subjugar, y pera interessarlo sense comprometre 's ni aventurar paraulas que sigan un verdader motiu pera que un altre dia se las puga calificar de llaugeras, prompte 's feu càrrech del carácter de 'n Senespleda y se 'n apoderá. Sempre fina, atinada y fácil en sas paraulas, en sas conversas procurava donarli lloch á que s' avancés d' una manera no massa clara, pera quan lo veya ja confiat y á punt de dirli l' última paraula escapárseli llesta com una anguila y obligarlo á comensar novament un treball que li havia costat tanta gimnástica d' imaginació y tants días. Altras vegadas ática y burleta, li desmenussava 'ls sentiments qu' havia espresat ridiculisantlosli per massa alambicats ó estemporáneos, al mateix temps qu' en la manera de dirho li feya veure qu' interiorment los aprobava. Ocasions hi havia, en que aplicantli 'l fuet d' un desdeny altiu, si ell induhit per la mateixa Pepeta feya gala de la seva llaugeresa, s' enfilava á cavall d' una dignitat y elevació de miras gayre be eczageradas, pera bofetejarlo per la seva vulgaritat y falta de cor. Sempre 'ls sentiments de l' un estavan devant dels del altre, però de manera que 's presentessen en oberta pugna y defensant cada dia la Pepeta un principi diametralment oposat al de 'n Senespleda, fatigantlo ab objeccions sofisticas moltas vegadas, però ditas d' una manera tant fina y ab un ayre tant ignocent qu' exasperavan al contrari subjugantlo y dominantlo cada dia més.

Totas aquestas reticencias y combats, eczac-

bavan més y més las passions de 'n Senespleda fentlas creixer y engroixir dins de son pit, ahont gayre be ja no hi cabian, y si las nits de 'n Mary eran d'insomni y de neguit, las d'aquest eran de rabia y d'insomni. En aquellas horas quietas en que sembla que l'imaginació está més clara, quan la son s'aparta de nostres ulls deixantnos nerviosos y agitats per un pensament cavilós y constant, l'avalotat minyó 's revolcava febrosech per son llit, sentint tot lo despit d'haver sigut vensut y creyentse tenirne ell solzament la culpa de no haver sapigut vencer. Li semblava, en totas aquellas questions en que la Pepeta l'havia portat com de la má, en que l'havia fet anar per allí ahont mellor li aparegué, que si no havia arribat á bon terme era perque deixá que se li escapessen mil ocasions en las que se li presentava guanyada la victoria ab poch esforços qu'hagués fet, y 's sentía tant irritat per havérsela deixada escapar de las mans, quan gayre bé ja la tenia agafada, qu'al reflexionarho tot se li anava ab imprecacions contra d'ell mateix. Ell prou havia presentat be la questió—pensava—prou la conduhía dretament á son objecte, però seguint un incident qualsevol que li presentá innocentment la noya, se 'n havia allunyat y de cayguda en cayguda havia anat á parar á un altre extrém completament oposat que li deixá destruhida tota la combinació de sos plans. Si en lloch de seguir-la en sas divagacions hagués anat caminant á son objecte, no li hauria arribat tal fracás, sinó que facilmente hauria assolit lo fi que desitjava. Aixó—creya ell—li havia succehit avuy, però no li succehiria demá; perque proposat un plan lo seguiria fidelment sense volguerse perdre del camí emprés pera arribar á son objecte, y seguintlo sense destorbs, conseguiria fácilmente en la primera entrevista, per pocas que fossen las paraulas que pogués dir á la noya, tot lo fi que s'havia proposat en la seva empresa.

Aquestos eran sos plans de cada nit, però venia l'endemá y si las circunstancias feyan que pogués enrahonar á solas ab la Pepeta, per idénticas rahons á las del dia anterior veyá arribar novament la nit, portantli una nova decepció y un altre dia perdut. Altras vegadas y á pesar dels seus esforços, ja per haverla trobada sola ab la seva mare ó ja per qualsevol altra causa, que sense serho ell creya fortuita, no podía parlarli ni dugas paraulas á solas per més que feya, tenint que tornarse 'n aquell dia á casa seva, havent passat l'ocasió del plan més ben estudiat y ab lo que segurament hauria lograt lo seu objecte. Llavors venia l'hora de retirar-se; l'hora trista de las cavilacions y dels insomnis, de la desilusió y las rabias impotents y ab ella com sempre la de las reflexions y dels neguits, rublerta de plans que no arribavan á realisarse; y com estaban de costat las alcobas dels dos amichs, moltes vegadas sense que ni ells ho sospitessen, los sospirs de 'n Mary y de 'n Senespleda se confonían en una sola remor.

V

Era un vespre: en Senespleda pujá resolutament en la tramvía. Qualsevolga que li hagués mirat la cara, hauria notat qu'era la d'un home que té una determinació presa y que la vol portar á cap surti 'l que surti.

—Sí señor, aquell estat de cosas ja no podía durar més y aquella nit estava completament resolt á portarlo á terme. Ja feya massa temps que durava aquell tira y aflixa, y ell no era home pera que ningú se 'n burlés... ni sisquera la Pepeta. Ja s'havia acabat lo temps de sostenir aquell paper indefinible que feya dias que venia sostenint. *Herrar ó quitar el banco*, que no era gens ayrosa la seva posició d'anar tants

dias á casa de la noya, comensar sempre á indicar lo mateix, ella no entendrehó y tenirse 'n qu'entornar sense haverse pogut explicar. Lo qu'es aquell vespre á tort ó á través ell s'arreglaria, y una cosa ó altra n'havía de resultar. La determinació estava presa y ell no l'havía de trencar pera res del mon. No era pas un colegial pera que una noya li fes por, ni la primera vegada que 's trobava en aquell cas. Lo qu'ell no podía esplicarse, era com ab lo seu genit havia passat tants dias fent lo paper de met y ab aquella inactivitat, quan obrar era la cosa més fácil y espedita del mon. Quatre paraulas ben ditas, callar á temps perque ella pogués referse de la sorpresa y tornar altra vegada á la carga fins haver lograt lo que desitjava. Vetaquí tot lo seu plan estratéjich y tota sa preparació. Res de cosas rebuscadas, ni de ximplerías; aixís á *la pata la llana* y sense dibuixos.—

Tot aixó anava pensant l'enamorat Senespleda ab las mans á la butxaca y tot mirant lo fanal vermell del vehícul, recolzat en la barana de la plata-forma; mentres lo cotxe caminava Passeig de Gracia amunt. Sabía que la Pepeta havia anat al teatre Lírich á veure *Cármén*, y ell se proposava en l'espai d'un entreacte, explicarse y eixir de pena.

La seva resolució no havia minvat en lo més mínim al arribar al vestíbul del teatre, pel que 's passejavan dos ó tres acomodadors ab las mans creuhadas darrera per dessota dels faldons del frac. La funció estava comensada, y resolué avans de tot deixarse veure desde la seva butaca, y pegant l'última xutclada al cigarro que llensá, embestí la vidriera llensant una bocanada de fum y passá á ocupar lo seu lloch.

De la primera llambregada s'apoderá del palco de D.ª Emilia; hi vegé á 'n Mary y feu una ganyota.

—Si sería una altra nit perduda?... podría enrahonar ab la Pepeta?... Però no, no; quan un home pren verdaderament una resolució l'ha de portar á cap á pesar de las circunstancias. Alló era un contratemps, però res més qu'un lleuger contratemps qu'ell sabria allunyar. Pera aixó ab dos minuts li bastava, y dos minuts los trobaria de qualsevolga manera; lo difícil no més era sapiguerlos aprofitar y á ell de llestesa no 'n hi faltava... Además que l'enemich no era temible... al ánima de canti de 'n Mary no sería difícil allunyarlo... una miqueta d'atreuiment, posarse sobre sí y embestir ab resolució...

Acabat l'acte aná á saludar á las senyoras. Nova dificultat: de sola qu'estava en un cantó, la Pepeta s'havía posat á l'altra part entre la barana y 'n Mary. ¿S'hauria adonat de las sevas pretensions y voldria ferli celos?... ¡Mellor!

—¿Han vist la cascata del jardí il·luminada;—digué al cap de poca estona,—fa molt bon efecte.

—No,—digué distretament D.ª Emilia.—

—Donchs mirin, está molt bé. ¿La volen veure?

—Com vulgas, Pepeta.

—Si tu vols, mamá... però fa tanta calor que més m'estimo no caminar.

—Ja está bé, però no val la pena...—opiná distretament en Mary pera esse del parer de la noya.—

—¿Vol dir, Juanito?

—Pera mí...—y arronsá las espatllas.—

—Donchs ja la veurém una altra estona.—

D.ª Emilia 's posá á parlar de qualsevol cosa ab en Senespleda, y la Pepeta y 'n Mary emprehueren una conversa apart. Aquell no 'ls hi apartava 'ls ulls del demunt. Devian estar

completament d'acort, perque á las paraulas d'ell responia tot sovint la noya ab una rialleta.

—¿Ha anat al Circo Equestre, Pepeta?—digué 'n Senespleda pera destorbarlos, un moment en que 'l deixá lliure la conversa de la mare y volguent generalisar la de la noya.

—Fa molts dias,—respongué aquesta tornant l'atenció á lo que li deya en Mary.

—Cregui que no val pas la pena. Son los mateixos de sempre.—

La noya ni ménos lo senti.

A poch tocaren la campana y veyent que feya un paper molt secundari, 'n Senespleda 's retirá.

—No; no ho crega,—deya la Pepeta seguint la seva conversa ab en Mary, á qui D.ª Emilia ja 's mirava ab certa rialla de sogra,—quan la noya es formal, aquestos tipos no li fan gracia. Son com las bambollas de sabó, de las que reventadas no 'n queda res. Tot paraulas, paraulas, però ni mica de fons.

—Donchs jo voldria tenir la seva viva: créguího. Ab las sevas paraulas vivas y á temps cridan l'atenció de tothom.

—Peró es una atenció momentánea. Val molt més, estigan cert, un carácter reflexiu y sério; una d'aquestas personas formals y judiciosas que si verdaderament no logran cridar l'atenció ab la seva verbositat, moltes vegadas aturadora, tampoch se solen trobar en situacions ridícols.

—Desgraciadament,—digué 'n Mary sospirant,—jo no tinch la gracia dels primers, Pepeta, però caych en lo ridícol que diu que s'eben evitar los segons.

—¿Oh! qui se 'n recorda...—feu la Pepeta ab un mohiment carinyós y mossegantse dissimuladament los llabis per l'inconveniencia de la seva observació.

—Jo me 'n recordaré sempre y ab fonda pena.

—Es injust *Juanito*: ¿ha trobat may que jo ni fes memoria?

—No; ja ho sé; vosté sempre ha sigut pera mí bona, afable y senzilla, procurant á forsa d'atencions ferme oblidar aquella escena, però...

—¿Peró qué?

—Vaig caure de tant alt y es tant difícil borrar del pensament d'una noya lo ridícol d'aquella situació!

—Cregui que s'equivoca: las qualitats de vosté ho han esborrat temps ha.

—Sí; ja sé que vosté es molt indulgent pera mí, qu'es amable y delicada però...

—Acabi...

—Peró si jo li parlés dels sentiments del meu cor, sempre temeria veure rebrotar en sos llabis una sonrisa de burla y en sos ulls una mirada de desdeny... ay, si m'atrevis á ferli veure l'afany del meu pit, si m'atrevis á parlarli de amor, com ho reberia Pepeta? No m'hi atreviré may; may de la vida...—digué conmogut y sense notar que s'hi havia atrevit.

La noya aixecá 'ls ulls y se 'l mirá un instant no més, però la seva mirada era clara y precisa. Després enrojintse y abaixant lo cap digué:

—¿Com vol saberho, sinó ho ha probat may?...—

Los dos joves callaren llarga estona. Los cors los hi glatián massa depressa pera esbafar son sentiment en paraulas.

En Senespleda mentres tant, fastiguejat y aburrit del paper que li havia tocat fer en lo palco, se 'n torná cap al seu lloch neguitós y enrabiá. Sense compendre l'adelantat qu'estava en Mary en lo cor de la Pepeta, entengué no obstant qu'aquest ocupava un lloch prefe-

rent en l'intimitat de la noya y resolgué que l'únich medi que li quedava pera eixir bé de la seva empresa era obrar avans que l'altre. De cua d'ull la seva vista no s'apartava may del palco, seguint atentament tots los mohiments de la parella que d'una manera molt més agradosa qu'ell passava 'l temps, sense adonarse per aixó ni un ni altre de lo que 's feya en las taulas. L'animada conversa qu'en lo palco seguían los dos joves, l'omplía molt més de celos y malestar, cada vegada qu'un d'aquells mohiments expansius que l'exhuberancia dels sentiments portava al exterior, demostrava la coral afinitat y simpatía que regnava entre la Pepeta y 'n Mary.

Semblava, tanta era la seva inquietut, que 'l silló en que seya tingués punxas per assento, ó bé que li correqués argent viu pel cos. Tot se li tornava canviar de posició, afectant sempre dirigir-se á una altra part diferent d'allá ahont eran la Pepeta y 'n Mary, volguent demostrar una indiferencia que per tant eczagerada, deixava conèixer tot seguit qu'erar l'esfors de la preocupació, procurantse amagar en un tant se me 'n dona, que per cert no hauría enganxat ni al colegial més inexpert en aquestas escenas de drama en que autors y actors son una mateixa persona.

Per fi s'acabá la funció, y molt avans de que lo teló hagués caygut, ell ja era al palco pera assolir l'ocasió d'oferir lo bras á la Pepeta.

En Mary segurament ho havia entés, ja que tot seguit s'ampará dels abrichs y ajudava á posar la manteleta á la noya, mentres en Senespleda, parat graciosament al seu devant, li ofería un enferfeh de puntas pera 'l cap; y ho feu tant be qu'al pèndrelas la Pepeta se li oferí tant naturalment y á temps, deixant al derrera 'n Mary que 's quedá ab la boca oberta, que la noya no tingué més remey qu'acceptarli.

—Pepeta,—digué 'n Senespleda arrossegantla depressa pera fer una distancia entre ella y sa mare—tinch de parlarli dos paraulas, dos no més; però jo las conceptuo tant graves que desitjaria qu'hi ficsés tota la seva atenció.

—¡Oh! n'hi tinch sempre que 'm parla, Senespleda. ¡Deu meu! vosté vol que 'm parlin y quejo no escolti?... ¡Gracias!

—No; no es aixó; es qu'hi ha cosas á las qu'un dona tanta importancia que no s'atreveix á parlarne de colp. De primer se prepara... Vol-dria Pepeta qu'esplicitament...

—¡Ay!—feu la noya qu'ignocentment havia embolicat lo serrell de la manteleta ab la levita d'un senyor, pera donarse temps de trencar la paraula al seu caballer.—Me parla ab un to tant grave!... si son cosas tristas no m'ho diga. No me las diga, no; que 'm deixaria 'l cor trist.

—No crech que fasse por, Pepeta, lo que li tinch de dir, ni si ho hagués pensat may aixís m'atreviria á dirli: la meva conducta no ha sigut amagada y crech que noli vindrá de nou...—

Lo vano s'escapá dels dits de la Pepeta y aná á caure dos passas més endavant, mitj obert. En Senespleda s'ajupí á cullirlo: una verenilla penjava trencada.

—Adeu,—digué la noya tota confosa ó al menys semblantho,—'l vano violeta del tío Manel: com se posará la mamá quan ho sápigam... aixó sí que 'm sap greu!

—Jo 'l faré arreglar y la seva mamá no se 'n adonará,—feu en Senespleda volguentlo guardar.

—No, no; en cap de las maneras: gracias.
—Deixim lo gust de ferli aquest petit servey.
—No ho puch permetre. Vaya una molestia.
—Si no val la pena.
—Ni aixís,—y la noya s'ampará del vano trencat.

Havían arribat al vestíbul. En Senespleda se 'n adoná.

—Volía dirli, Pepeta...

—Si es una cosa realment seria...

—Molt...

—Potser no tindria temps de dirho... Miri 'l cotxe ja es aquí.—

Realment la victoria era al peu de l'escalinata. En Senespleda 's mossegá 'ls llabis.

—Ja m'ho dirá un'altra ocasió.

—Es que havia d'esser á solas,—digué 'l jove retenintla pel bras.

—Ah; hi haurá mil ocasions,—contestá ella embestint.

—¿Pero quan?...

—Que se jo, Deu meu... quan puga...

—No puch esperar més...—

D.ª Emilia y 'n Mary havían arribat y la noya vejé que 's ficsavan en aquella escena viva, encar que curta.

—¡Y ara!—feu severament. Després á sa mare.—¿Que vindrán demá á la tarde las Pujols, mamá?

—Crech que sí. ¿Per qué ho preguntas?

—Pera saberho...—

En Senespleda,—y potser no anava lluny de la vritat,—volgué entendre una cita en la pregunta de la Pepeta.

Las senyoras pujaren al cotxe y 'ls dos amichs los saludaren del peu de la escalinata. Tots dos quedaren un moment parats, baixant després poch á poch los tres ó quatre grahons.

—Bé, bé...—feu en Mary.—¿Qu'aném cap á casa?

—Aném,—digué en Senespleda y bras per sobre bras per sota, emprengueren lo camí de casa seva parlant de tot menós de las senyoras qu'acabavan de deixar.

FRANCESCH DE BOTER.

(Acabarà)

TALLERS DE REPRODUCCIONS ARTÍSTICAS

212 - GRANVIA - 212
BARCELONA

THOMAS

14 - CANUDA - 14
BARCELONA

GRABAT PANICONOGRÁFICH Y FOTOGABAT

Reproduccions de dibuixos de totes classes, manuscrits, mapas, música, estamperia, etc., etc., en clixés tipográfichs

PRIVILEGI EXCLUSIU PERA L' APLICACIÓ DEL TON PAPIER

IL SECOLO

GAZZETA DI MILANO

Journal politique quotidien, 100,000 exemplaires par jour

Le **SECOLO**, le plus complet et le plus répandu des journaux italiens, donne en *Prime gratuite* á ses abonnés d'un an, deux journaux illustrés hebdomadaires et douze suppléments illustrés.

L'abonnement d'un an au **SECOLO**, primes comprises, pour l'Espagne et tous les pays de l'Union des postes, coûte seulement 40 fr. Semestre et trimestre en proportion. Envoyer mandat-poste á l'adresse de l'éditeur **Edouard Sonzogno**, á Milan (Italie),—14, rue Pasquirolo.

Le **SECOLO** est le meilleur organe Italien de publicité. Les annonces sont reçues au prix de 75 centimes par ligne en 4e page et de 3 francs par ligne en 3e page.

ACABA DE SORTIR

LA COPA

BRINDIS Y CANSONS

PER

FRANCESCH MATHEU

Un volum elegantment imprés sobre paper de fil

Preu: 6 rals

Llibrería d'Álvar Verdguer: Rambla del Mitx-5